

**KRİPTO PARA KULLANMA NİYETİNİ BELİRLEYEN
FAKTÖRLER**

Buğrahan YILDIRIM

20 11 37 107

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İşletme Anabilim Dalı

İşletme Tezli Yüksek Lisans Programı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Melek ERDİL

İstanbul

T.C. Maltepe Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Eylül,2022

KRİPTO PARA KULLANMA NİYETİNİ BELİRLEYEN FAKTÖRLER

Buğrahan YILDIRIM

20 11 37 107

ORCID: 0000-0002-1543-5651

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İşletme Anabilim Dalı

İşletme Tezli Yüksek Lisans Programı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Melek ERDİL

İstanbul

T.C. Maltepe Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Eylül,2022



JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli “*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*” ile bildirilen 6689 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.



ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli “*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*” ile bildirilen 6689 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.



TEŐEKKÖR

Çalışma boyunca bilgi ve deneyimleri ile yol gösteren tez danıőmanım Dr. Öğr. Üyesi Melek Erdil'e teőekkürlerimi sunuyorum.

Buğrahan YILDIRIM

Eylöl,2022



ÖZ

KRİPTO PARA KULLANMA NİYETİNİ BELİRLEYEN FAKTÖRLER

Buğrahan Yıldırım
Yüksek Lisans Tezi
İşletme Anabilim Dalı
İşletme Tezli Yüksek Lisans Programı
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Melek Erdil
Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 2022

İcat edildiği günden günümüze kadar değişim aracı olarak kullanılan para, zaman içerisinde teknolojinin de etkisiyle fiziksel olarak var olmayan sanal ortamlarda üretilip, kullanılabilen varlıklar haline gelmiştir. Kripto para kavramı 2008 yılında Bitcoin ile ortaya çıkmıştır. Bitcoin'in ortaya çıkmasıyla farklı kripto paralar oluşturulmuştur. Bitcoin günümüzde en çok talep gören kripto para olma özelliğini çıktığı tarihten bugüne taşımaktadır. Kripto paralar dağıtık ağ sistemi kullanmaktadır; otoritelerin kontrolünde olan itibari paralardan farklı özelliklere sahiptir. Kripto paralar elektronik ortamda transfer işlemlerinin yapılabilmesi, herhangi bir aracı kuruma ihtiyaç duymaması, şifreli transfer işlemi sağlaması sebebi ile ilgi uyandırmıştır.

Son dönemde popülerliği ve işlem hacmi artan kripto paralar, resmi kurumlar tarafından kabul edilmiş olmamasına rağmen bireyler tarafından yoğun talep görmektedir. Fiziki bir karşılığı bulunmayan kripto paralar, tamamen dijital ortamda kullanılan şifreli bir sisteme sahiptir. Kripto paraların yatırım aracı veya takas aracı olup olmadığına dair farklı görüşler bulunmaktadır. Kripto paranın popüleritesinin giderek artması sadece Türkiye'de değil tüm dünyada bireylerin yöneldiği finans araçlarından biri haline gelmiştir. Görece yeni bir kavram olan kripto para hakkında çok sayıda araştırma bulunmamaktadır. Türkiye'deki bireylerin kripto para kullanma niyetini etkileyen faktörler bu çalışmada açıklanmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın literatür kısmında ağırlıklı olarak kripto para üzerinde durulmuştur. Kripto para kullanma niyetini belirleyen faktörlerin daha net görülebilmesi için 583 kişinin katılım gösterdiği anket uygulanmış ve incelenmiştir.

Elde edilen bulgu Kripto para kullanma niyetini; performans beklentisi, sosyal etki, kolaylaştırıcı koşullar ve güvenliğin ortalamının üstünde bir seviyede açıkladığı bulunmuştur ($R=0,818$; $R^2=0,668$; F değeri=291,326; p değeri=0,000). Bu değişkenler içinde en açıklayıcı olan performans beklentisi boyutudur ($\beta=0,432$). Bu değişkeni sırasıyla güvenlik, sosyal etki ve kolaylaştırıcı koşullar izlemektedir (sırasıyla $\beta=0,252$, $\beta=0,207$, $\beta=0,093$).

Kurulan regresyon modelinin açıklama gücü 0,668 olup, bu da kripto para kullanma niyetindeki varyasyonun %66,8'inin performans beklentisi, güvenlik, sosyal etki ve kolaylaştırıcı koşullarla açıklanabildiğini göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: Bitcoin, Dijital Para, Sanal Para, Kripto Para

ABSTRACT
FACTORS INFLUENCING THE INTENTION TO USE CRYPTOCURRENCY

Bugrahan Yildirim
Master Thesis
Department of Business Administration
Business Administration With Thesis Programme
Advisor: Asst. Prof.Dr. Instructor Member Melek Erdil
Maltepe University Graduate School, 2022

Money, which has been used as a medium of exchange since the day it was invented, has become assets that can be produced and used in virtual environments that do not exist physically with the influence of technology over time. The concept of crypto money emerged in 2008 with Bitcoin. With the emergence of Bitcoin, different cryptocurrencies were created. Bitcoin carries the feature of being the most demanded crypto money today since its release. Cryptocurrencies use a distributed network system; It has different characteristics from the fiat currencies that are under the control of the authorities. Cryptocurrencies aroused interest as they can be transferred electronically, do not require any intermediary institutions, and provide encrypted transfers.

Cryptocurrencies, whose popularity and transaction volume have increased recently, are in high demand by individuals, although they have not been accepted by official institutions. Cryptocurrencies, which do not have a physical counterpart, have an encrypted system that is used in a completely digital environment. There are different opinions on whether cryptocurrencies are investment vehicles or exchange instruments. The increasing popularity of crypto money has become one of the financial instruments that individuals turn to, not only in Turkey but all over the world. There is not a lot of research on crypto money, which is a relatively new concept. The factors affecting the intention of individuals in Turkey to use cryptocurrencies were tried to be explained in this study.

In the literature part of the study, the focus is on crypto money. In order to see more clearly the factors that determine the intention to use crypto money, a survey of 583 people was answered and examined.

The result obtained is the intention to use Cryptocurrency; performance expectancy, social influence, facilitating conditions, and safety were found to be at an above-average level ($R=0.818$; $R^2=0.668$; $F\text{-value}=291.326$; $p\text{-value}=0.000$). Performance expectation dimension ($\beta=0.432$) is the most explanatory among these variables. This variable is followed by safety, social impact and facilitating conditions, respectively ($\beta=0.252$, $\beta=0.207$, $\beta=0.093$, respectively).

The explanatory power of the established regression model is 0.668, which indicates that 66.8% of the variation in cryptocurrency intention can be explained by performance expectation, security, social influence and facilitating conditions.

Keywords: Bitcoin, Digital Currency, Virtual Currency, Cryptocurrency

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	i
ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI.....	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar LİSTESİ	xi
ŞEKİL LİSTESİ	xii
KISALTMALAR	xiii
BÖLÜM 1. GİRİŞ	1
1.1. Problem.....	2
1.2. Amaç	2
1.3. Önem	2
1.4. Varsayımlar	3
1.5. Sınırlıklar.....	3
BÖLÜM 2.KRİPTO PARA KAVRAMI	4
2.1.Kripto Para	4
2.2.Bitcoin	4
2.3.Kripto Para Borsaları.....	6
2.3.1.Türkiye’de kripto para borsaları	6
2.3.2.Türkiye dışında faaliyet gösteren kripto para borsaları	7
2.4.Kripto Para Kullanım Alanları	7
2.4.1. Kripto para kullanma sebepleri.....	8
2.4.2.Kripto para kullanmama sebepleri.....	10
2.5. Kripto Paraların Geleneksel Para Birimlerinden Ayrımı	10
2.6. Kripto Para Riskleri	11
BÖLÜM 3.KRİPTO PARA VE TÜKETİCİ DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN TEORİLER.....	12
3.1.Yeniliklerin Yayılması Teorisi.....	12
3.2.Gerekçeli Eylem Teorisi	12
3.3.Planlı Davranış Teorisi.....	13

3.4.Teknoloji Kabul Modeli.....	14
3.5. Birleşik Teknoloji Kabulü ve Kullanımı Teorisi	15
3.6.Birleşik Teknoloji Kabulü ve Kullanımı Teorisi 2	16
BÖLÜM 4.ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ, BULGULAR VE YORUMLAR.....	18
4.1.Araştırma Yöntemi	18
4.1.1.Araştırma modeli ve hipotezler	18
4.1.2.Evren ve örneklem	19
4.1.3.Verileri toplama araçları ve verinin toplanması.....	19
4.1.4.Verilerin analizi	20
4.2.Araştırmanın Bulguları ve Yorumlar	20
4.2.1.Katılımcıların sosyodemografik özellikleri	20
4.2.2.Açımlayıcı faktör analizi	22
4.2.3.Korelasyon analizi	28
4.2.4.Çoklu regresyon analizi	30
4.2.5.Katılımcıların en çok tercih ettiği kripto para platformu.....	32
4.2.6.Katılımcıların en çok tercih ettiği kripto paralar	33
4.2.7.T-testi bulguları	35
BÖLÜM 5. SONUÇ	48
EKLER	50
EK- Anket Formu	50
KAYNAKÇA	55
ÖZGEÇMİŞ.....	59

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri.....	20
Tablo 2. Açıklayıcı Faktör Analizi	23
Tablo 3. KMO ve Barlett Testi	28
Tablo 4. Korelasyon Analizi Sonuçları.....	28
Tablo 4a. Finansal Okuryazarlık, Performans Beklentisi, Çaba Beklentisi, Sosyal Etki, Kolaylaştırıcı Koşullar ve Güvenliğin Kripto Para Kullanma Niyeti Üzerindeki Etkileri	30
Tablo 4b. Finansal Okuryazarlık, Performans Beklentisi, Çaba Beklentisi, Sosyal Etki, Kolaylaştırıcı Koşullar ve Güvenliğin Kripto Para Kullanma Niyeti Üzerindeki Etkileri	31
Tablo 5. Katılımcıların En Çok Tercih Ettiği Kripto Para Platformu	33
Tablo 6. Katılımcıların En Çok Tercih Ettiği Kripto Paralar	34
Tablo 7. Kripto Para Birimi Satın Alma t-Testi Sonuçları	35
Tablo 8. Kripto Para Madenciliği t-Testi Sonuçları.....	37
Tablo 9. Cinsiyet t-Testi Sonuçları	39
Tablo 10. Kripto Para Alım-Satımı t-Testi Sonuçları	40
Tablo 11. Medeni Durum t-Testi Sonuçları	42
Tablo 12. Mal ve Hizmet Satın Alma t-Testi Sonuçları	43
Tablo 13. Yaş Durumu Grupları ANOVA Tablosu	45
Tablo 14. Eğitim Durumu Grupları ANOVA Tablosu	45
Tablo 15. Güncel Çalışma Durumu Grupları ANOVA Tablosu.....	46
Tablo 16. Aylık Kazanç Durumu Grupları ANOVA Tablosu	47

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1. Gerekçeli Eylem Teorisi (TRA)	12
Şekil 2. Planlanmış Davranış Modeli (Ajzen, 1985; 1991)	14
Şekil 3. Teknoloji Kabul Modeli	15
Şekil 4. UTAUT2 Modeli	17
Şekil 5. Araştırma Modeli	18



KISALTMALAR

ABD : Amerika Birleşik Devletleri

BTC : Bitcoin

FTSE : Financial Times Stock Exchange

GET : Gerekçeli Eylem Teorisi

PDT : Planlı Davranış Teorisi

SPB : Sanal Para Birimi

TKM : Teknoloji Kabul Modeli

USD : ABD Doları

YYT : Yeniliklerin Yayılması Teorisi

BÖLÜM 1. GİRİŞ

Para mal ve hizmetlerin satın alma, kiralama sürecinde en sık kullanılan ödeme aracıdır. Takas işlemlerini kolaylaştırmak için icat edilen paranın geleneksel olarak kabul edilebilecek üç fonksiyonu vardır; değer ölçüsü ve hesap birimi olma, mübadele aracı olma, değer saklama aracı olma. Paranın fonksiyonları ile kripto paranın fonksiyonları karşılaştırıldığında, kripto paranın literatürdeki tanımı hakkında farklı görüşler hala mevcuttur. Paranın çıkışından günümüze kadarki gelişim sürecinde sürekli biçimde tanımını güncellediği görülmektedir. 2008 yılında kripto para kavramının ortaya çıkmasıyla “para” tanımı bir kez daha kendini güncellemiş oldu. İtibari paralar devlet tekelinde basılıp, miktarını otorite belirlerken; kripto paralarda herhangi bir otoritenin veya merkezin kontrolünde olduğunu söylemek mümkün değildir. Fiziki bir varlığı bulunmayan kripto para, internet ağı üzerinde var olan, dijital zincirin üzerindeki bir kod’dan oluşmaktadır. Kullanım alanları ülkelere, mal veya hizmet satan firmaların tercihlerine göre değişmektedir. Kripto paraların alım-satımı için Türkiye’de ve dünyada faaliyet gösteren kripto para borsaları bulunmaktadır. Kripto para borsalarında alım-satımı bulunan kripto para birimleri değişkenlik göstermektedir. Kripto paranın itibari paralar karşısındaki fiyat değerlemelerinde dalgalanmalar vardır. Çalışmada Bitcoin’in itibari paralara kıyasla volatilitesi açıklanmıştır. Bu çalışmada kripto paranın kullanım niyeti incelenmiştir.

Çalışmanın ilk bölümünde kripto paranın ortaya çıkışı, alım-satımı, kullanım alanları, riskleri ve tanımı yapılmaktadır. Türkiye’de ve Türkiye dışında faaliyet gösteren kripto para borsaları incelenmiştir. Tarihsel fiyat değişiklikleri şekil halinde verilmiştir.

İkinci bölümde kripto para, Türkiye’de ve dünyada faaliyet gösteren kripto para borsaları, kripto para kullanım alanları, kripto para kullanım sebepleri, kripto para kullanmama sebepleri, kripto paraların geleneksel para birimlerinden ayrımı, kripto para riskleri incelenmiştir. Üçüncü bölümde Dijital para, dijital para ve kripto para farkı, sanal para incelenmiştir. Dördüncü bölümde kripto para ve tüketici davranışlarına ilişkin teoriler, yeniliklerin yayılması teorisi, gerekçeli eylem teorisi, planlı davranış teorisi, planlı

davranış teorisi, teknoloji kabul modelleri, birleşik teknoloji kabulü ve kullanımı teorileri incelenmiştir. Beşinci bölümde araştırmanın yöntemi, bulguları ve yorumları incelenmiştir.

1.1.Problem

Satoshi Nakamoto, 2008 yılında metzdowd.com adlı sitede tanıttığı Bitcoin ile insanlara elektronik para birimini duyurmuştur. Yayınlandığı tarihten bugüne kadar kripto paralara artan talep insanların tüketim, ödeme yöntemi, tasarruf etme, üretim tercihlerini değiştirmiştir. Bu çalışmanın kapsamı insanların kripto para kullanım niyetini etkileyen faktörlerin belirlenmesidir.

1.2.Amaç

Bu çalışmanın temel amacı insanların kripto para kullanım niyetini belirleyen faktörleri araştırmaktır. Bu amaç doğrultusunda şu sorulara cevap aranacaktır:

Performans beklentisi, kripto para kullanma niyetini belirler mi?

Çaba beklentisi, kripto para kullanma niyetini belirler mi?

Sosyal etki, kripto para kullanma niyetini belirler mi?

Kolaylaştırıcı koşullar, kripto para kullanma niyetini belirler mi?

Güvenlik, kripto para kullanma niyetini belirler mi?

Finansal okuryazarlık, kripto para kullanma niyetini belirler mi?

1.3.Önem

Türkiye'de kripto para hakkında yapılmış araştırma sayısı azdır. Türkiye'de kripto para konusu genelde ekonomi ve finans alanında çalışılırken, bu araştırma tüketici davranışlarını inceleyen ilk araştırmadır.

Kripto paralar dünya ekonomisine büyük etkiye sahiptir. El Salvador resmi para birimi olarak Bitcoin'i kabul ederken, Alman fonları 1 Temmuz 2021'den itibaren kurumsal

müşterileri için varlıklarının %20'sine kadar kripto paralara yatırım yapabileceğini duyurmuştur. Kripto paraların ekonomi içine dahil olması; yatırımcılar ve genel kripto para kullanıcıları nezdinde yeni alışveriş deneyimi isteği uyandırmıştır.

Dünyada en büyük ekonomiye sahip 74 ülke arasında yapılan araştırmaya göre, nüfusa oranlandığında en fazla kripto para kullanan ülkeler arasında Türkiye %16'lık oranla Avrupa'da birinci, dünyada dördüncü sıradadır. Dünyada ilk sırada %33 ile Nijerya, ikinci sırada %21 ile Vietnam ve üçüncü sırada %20 ile Filipinler bulunmaktadır (World Economic Forum Raporu, 2020). İstatistikler kripto paranın ülkemizde popüler ve ilgi çekici olduğunu göstermektedir.

Kripto para borsaları diğer işletmeler gibi müşteri hacimlerini genişletmek istemektedir. Kripto para kullanma niyetlerine dair bulgular kripto para borsalarına müşterilerini tanımaları açısından yön gösterici olacaktır.

1.4.Varsayımlar

Kolaylık, fayda, risk, güven, performans beklentisi, çaba beklentisi, sosyal etki, finansal okuryazarlık faktörlerinin Kripto para kullanım niyeti üzerinde etkili olduğu varsayılmaktadır. Ayrıca araştırmaya katılacak olan bireylerin kendilerine yöneltilecek olan sorulara samimi yanıtlar verdiği varsayılır.

1.5.Sınırlıklar

Katılımcıların vermiş oldukları yanıtlar gerçek düşüncelerini yansıtmayabilir ve satın alma esnasında değişikliğe uğrayabilir. Tüketicilerin ilgisini çekmemesi nedeniyle üstünkörü yanıtlar verilme ihtimali söz konusudur.

BÖLÜM 2.KRİPTO PARA KAVRAMI

2.1.Kripto Para

Kripto para alternatif bir para birimidir. Herhangi bir otoriteye, kuruma ya da bireye bağlı olmayan, güvenli işlem yapmaya yarayan sanal paradır. Dijital paralar merkezi bir yapıya sahip olduğu için kripto paralar dijital para kavramına dahil değildir.

Crypto ve currency kelimelerinin bir araya getirilmesiyle yaratılmış olan crypto currency tanımı kripto (şifreli) para anlamına gelmektedir. Kişiler, kurumlar gerçek parayla yaptıkları gibi kripto parayla ödeme kabul eden yerlerde harcama yapabilmektedir (Eğilmez, 2017).

2.2.Bitcoin

Kripto paranın ortaya çıkışı, 2009 yılında Satoshi Nakamoto lakaplı bir programcının Bitcoin'i oluşturmasıyla finans dünyasına giriş yapmıştır. 2009 yılında bir internet sitesi üzerinden yayınladığı bildiri Bitcoin'i "Eşten Eşe Elektronik Nakit Sistemi" olarak tanımlanmıştır. Bitcoin herhangi bir merkezi olmayan, hiçbir otorite tarafından kontrol edilmeyen dijital para birimi olarak adlandırılabilir. Bitcoin ile beraber çalışan Blockchain teknolojisi, günümüze kadar çıkmış olan en güvenli kayıt sistemidir. Bitcoin'i uluslararası ödeme ağı, dijital nakit, kripto para veya yatırım aracı olarak tanımlayabiliriz. Bitcoin ve blockchain paranın kullanım biçimine ve doğrulama işlemlerine yenilik getiren bir devrimdir (Satoshi, 2008).

Bitcoin, dijital para ekonomisini oluşturan kavramlar ve konular bütünü olarak adlandırılabilir. Fiziki temsili bulunmayan Bitcoin yalnızca dijital halde bulunmaktadır (Sagona-Stophel,2016). Bitcoin sistemi açık kaynak kodlu yazılımlardan oluşmaktadır. İşlem maliyetlerinin bankalara nazaran az olması, fiziki mesafe gözetmeksizin özgürce kullanılabilmesi, özel sektörün Bitcoin'i gün geçtikçe tanınması, kimlik belirtmeksizin değer saklamaya olanak tanınması Bitcoin'in dünyada bilinirliğini artırmaktadır (A Wiley Brand, 2016).

Bitcoin alım-satımı için Cüzdan (wallet) hizmeti veren programlardan herhangi biri veya coin alım-satımına aracılık eden herhangi bir sermaye piyasası tercih edilebilir.

Bitcoin, alım-satım için zaman fark etmeksizin takasa uygundur. İstenildiğinde Euro, Amerikan Doları, TL, Japon Yeni gibi resmi para birimleri ile takas edilebilir (<https://weusecoins.com/what-is-cryptocurrency/> 14.5.2022). Bitcoin'in usulsüzlük ve sahtekarlığa karşı daha güvenli oluşu, küresel pazara rahat erişimi, alternatif para transferi yapan aracı kurumlara karşı düşük komisyon oranı, kimliksiz işlem yapılması ve sağladığı finansal özgürlük için kullanıcısı artmaktadır (Sagona-Stophel, 2016).

Bitcoin arkasında herhangi bir otorite barındırmaz. Şirket, kurum veya kişiye ait değildir. Resmi temsilcisi bulunmadığı, herhangi bir ülkenin merkez bankasıyla ilişkiliği olmadığı için herhangi bir ülkenin ekonomik değişikliğinden etkilenmez (Eğilmez, 2013).

Günümüzde Bitcoin, Ethereum, Cardano gibi 19.000'den fazla kripto para birimi bulunmaktadır (<https://coinmarketcap.com/> 14.05.2022). Bitcoin, en çok kullanılan ve tanınan kripto para olma özelliğini çıktığı günden beri korumaktadır. Bu nedenle kripto paralara ilişkin akademik çalışmalar, analizler, anketler veya otoriteler tarafından uygulanan hukuki kararlar çoğunlukla Bitcoin üzerinden yapılmaktadır.

Bitcoin ve diğer sanal para birimleri altınla benzer özellikler taşımaktadırlar. Altına benzer şekilde dolaşım halindeki sanal para birimlerinin bir kısmının arzı sınırlıdır. Altına benzer biçimde sanal para birimlerinin değeri de değişebilmektedir. Kullanıcıların yatırım kararları ve arz-talep dengesine göre değişmektedir. Aynı zamanda sanal para birimleri altın gibi kolaylıkla ölçülebilmekte ve bölünebilmektedir. Sanal para birimleri ile altının benzeşmediği noktalar da bulunmaktadır. Bunların başında sanal para birimlerinin fiziksel bir varlığı ve kendine has bir değeri bulunmamaktadır. Altına nazaran sanal para birimleri rahatlıkla taşınabilir, uluslararası transferlerinde banknotlara uygulanan bürokrasiye tabi olmamaktadır. Sanal para birimleri aynı zamanda kanunların uygulanması ve merkezi otoriteye karşı da bir direniş içermektedir. (Üzer, 2017).

2.3.Kripto Para Borsaları

Tasarruf etmek isteyen birey ve tüzel kişiler için çeşitli borsalar vardır. Kripto para borsası da yatırım yapılabilecek borsalardan bir tanesidir. Kripto para borsası seçilirken dikkat edilecek unsurların başında güven gelmektedir bir diğer dikkat edilecek unsur da işlem komisyonudur. Hayatımıza 2009 yılında giren ve günümüzde talebi zirveye ulaşmış kripto paralar, dolandırıcıların da teveccüh ettiği bir varlık olmuştur. Bu sebeple yatırım, işlem yapılacak kripto para borsası seçilirken borsayı oluşturan kurum veya kişiler incelenmelidir. Kripto para borsaları Türkiye'de faaliyet gösteren, Türkiye dışında faaliyet gösteren borsalar olarak ikiye ayrılabilir.

2.3.1.Türkiye’de kripto para borsaları

BTCTürk

BtcTurk, 1 Temmuz 2013 tarihinde kurulan Türkiye'nin ilk, dünyanın 4. Bitcoin ve kripto para alım satım platformudur. Kurulduğu günden bugüne kullanıcılarına en güvenilir hizmeti sunmayı vizyon edinmiştir. Bu doğrultuda platform ileri düzeyde sistem güvenliği yöntemleri ile korunmakta ve sürekli olarak uluslararası bağımsız denetim şirketlerinin denetimine tabi olmaktadır. (BTCTurk.com 10.06.2022)

Paribu

Türkiye’de faaliyet gösteren en büyük kripto para borsalarından bir tanesidir. Sadece Bitcoin alım-satım işlemi yapılmaktadır, Paribu Hub, Ocak 2021’de Paribu tarafından blokzincir ekosistemine eğitim iş birlikleri ve proje destekleriyle katkıda bulunmak için kurulmuştur. (Paribu.com 10.06.2022)

BitTurk

Türkiye merkezli olarak 2017 yılında kurulan firma düşük komisyon hedefiyle işlemlerini yapmaktadır. Firma aracılığı ile Bitcoin, Ethereum, Litecoin, Ripple, Dash, Monero ve Neo kripto paraları ile işlem yapılabilmektedir. (BitTürk.com 10.06.2022)

2.3.2. Türkiye dışında faaliyet gösteren kripto para borsaları

Binance

Binance, çeşitli kripto para birimlerinin alım-satımı için bir platform sağlayan bir kripto para borsasıdır. Ocak 2018 itibarıyla Binance, işlem hacmi açısından dünyanın en büyük kripto para borsası olmuştur.

Binance, daha önce high frequency trading yazılımı geliştiren bir geliştirici olan Changpeng Zhao tarafından kurulmuştur. (Wikipedia.com 10.06.2022)

Coinbase

2012 yılında kurulmuştur. 100 üzerinde ülkedeki yaklaşık 98 milyon doğrulanmış kullanıcı Coinbase ile çalışmaktadır. Misyonlarını, dünyada ekonomik özgürlüğü artırmak olarak belirtmişlerdir. (coinbase.com 10.06.2022)

Robinhood

İlk olarak 2013 yılında ABD'de piyasaya sürülen Robinhood, hisse senedi tüccarları için basit bir komisyoncu şirket olarak başlamıştır. 2018 yılında Robinhood, ticarete girmek isteyen genç ve deneyimsiz yatırımcılara yönelik kripto hizmetleri sunarak dijital para alım-satımına başlamıştır.

2.4. Kripto Para Kullanım Alanları

Kripto para kullanım alanları başta devlet politikalarına, devamında kurum ve kişi tercihlerine göre değişmektedir. Kripto paraların volatilitesi göz önüne alındığında, tarafların risk algısı değişkenlik göstermektedir. Bitcoin, El Salvador tarafından resmi para birimi olarak kabul edilmiştir. Dünya Ekonomi Forumu'nun yaptığı araştırmaya göre, dünyanın en büyük ekonomisine sahip 74 ülke arasında yapılan araştırmada, nüfusa oranla en fazla kripto para kullanan ülkeler arasında Türkiye %16'lık oranla Avrupa'da birinci, dünyada dördüncü sıradadır. Dünyada ilk sırada %32 ile Nijerya, ikinci sırada %21 ile Vietnam ve üçüncü sırada %20 ile Filipinler bulunmaktadır (World Economic Forum Raporu, 2020).

Dünyada kripto paranın kullanım alanları oldukça geniştir, verilebilecek örnekler arasında; Bitcars adlı oluşumla 2016 yılından bugüne, yalnızca kripto para ile lüks araç satışı yapmaktadır. Bitcars kurucuları aynı zamanda BitDials adı altında değerli mücevherat, aksesuar satışı da yapmaktadır.

2.4.1.Kripto para kullanma sebepleri

Kişi veya kurumlar, var olan sermayelerini mümkün olan en düşük riskte korumak veya kar elde etmek isterler. Faiz getirisinin yanı sıra takas işlemlerinde kripto para borsalarının, bankalara nazaran çok daha az veya hiç makas farkı almaması kripto para kullanımını daha da cazip kılmaktadır.

Bitcoin sisteminde yer ve zaman kısıtlılığı yoktur. Herhangi bir banka işleme dahil olmaz ve hizmet bedeli tahsil etmez. Kullanıcı işleminin daha hızlı olmasını talep ederse ekstra ücret öder. Cüzdanlar arası transferler ağ içerisinde şeffaftır ancak kimlikler anonimdir.

Bitcoin ile yapılan transferler geriye dönmez. Hizmet veya mal alan birey bu riski göz önünde bulundurmalıdır. Bitcoin'in transfer sistemi, bankaların IBAN numarası ile transferine benzer şekilde, yanlış yazılmış bir adrese para gönderilmesine müsaade etmez. (www.bitcoin.org).

Ödeme yöntemi olarak Bitcoin veya türevi kripto para ile herhangi bir kart okutmaya, imza atmaya, pin kodu girmeye gerek olmadan kolayca ödeme yapılmaktadır. Kripto para ile ödeme gerçekleştirebilmek için, Bitcoin dijital uygulamasındaki kodu telefona okutmaktır. Bitcoin kullanıcıları dijital cüzdanlarını korumak için gerekli prosedüre uyarlarsa kullanılan yüksek seviye kriptografi ile Bitcoin son derece güvenlidir. (Yüksel, 2015: 200).

Bitcoin'e sahip birey sayısı ve kullanımı mümkün alanları arttıkça, merkezi otoritelerin uyguladığı yasaklar azaldıkça fiyat volatilitésinin azalması beklenmektedir. Her türlü ürün, mal, emtia ve parada olduğu gibi kripto paraların da değerini etkileyen etkenler vardır. Değer öze ilişkin bir kavramı ifade ederken, fiyat ise mala atfedilen ihtiyaç ve öneme paralel olarak bir mala ödenmesi genel olarak kabul edilen bedeli ifade eder. Sermaye piyasalarının uğradığı manipülasyon kripto paralarda da varlığını

sürdürmektedir. Bir kripto para fiyatının yapay yükseliş veya düşüşü, risksiz yatırım seven yatırımcıları ürkütebilir. Kripto para birimleri arasında Bitcoin üzerine yapılan araştırmada, Baur ve Dimpfl (2017) BTC'nin volatilitisini test etmiştir. ABD doları, Euro ve Japon yeni ile Bitcoin'i kıyaslamışlardır. Sonuçlara bakıldığında Bitcoin'in araştırma içerisindeki para birimleriyle kıyaslandığında 30 kata kadar daha dalgalı olduğu sonucunu görmüşlerdir. Böylece Bitcoin'in riskli bir yatırım aracı olduğu sonucuna varmışlardır. Ülke para birimlerinin yanı sıra (Klein, Thu ve Walher, 2018) Bitcoin ve altın arasındaki ilişkiyi ve farklılıkları araştırmıştır. İki varlığın kendine has özelliklerini analiz ettiklerinde, birbirleri arasında ciddi farklılıkların olduğunu tespit etmişlerdir. En önemli farklılığın, yatırımcıların finansal piyasalardaki risk durumu sonucu bozulmalarda altına yönelirken tam tersi olarak benzer durumda Bitcoin'den kaçıldığını tespit etmişlerdir. Bir diğer tespitlerinde ise Bitcoin'in istikrarlı bir yatırım aracı olmasında ciddi şüpheler bulunduğunu ve bu sebeple Bitcoin'in riskli bir yatırım aracı olduğunu savunmuşlardır.

(Baur, Dimpfl ve Kuck, 2018) Bitcoin, altın ve ABD doları arasındaki ilişkileri analiz etmişlerdir. Analiz sonucunda BTC'yi altın ve ABD doları arasında bir yere sınıflandırmışlardır. BTC'nin diğer yatırım araçlarına göre çok daha oynak ve riskli olduğunu bu araştırmada belirtmişlerdir.

Riskten korunmak için Bitcoin'in kullanılıp kullanılmayacağı test edilmiştir (Dyhrberg, 2015). Amerikan doları ve FTSE endeksinde bulunan hisse senetleri ve Bitcoin arasındaki ilişki çalışılmıştır. Çalışmada, veri seti olarak 19 Temmuz 2010 – 22 Mayıs 2015 tarihleri arasındaki veriler kullanılmıştır. Çalışmada asimetrik GARCH yöntemi sonuçları Bitcoin'in Financial Times Stock Exchange endeksindeki hisse senetlerine ve kısa dönemde Amerikan dolarına karşı riskten korunma aracı olarak kullanılabileceğini göstermiştir.

Bitcoin'in yatırım portföy çeşitlendirilmesinde verdiği sonuç test edilmiştir. (Briere vd., 2013) tarafından yapılan araştırmada, geleneksel varlıkları (tahviller, dövizler, hisse senetleri) ve alternatif yatırımları (hedge fonlar, gayrimenkul, emtia) analizlerine dahil etmişlerdir. Çalışmada veri olarak 23 Temmuz 2010-27 Aralık 2013 tarihleri arası haftalık veriler çalışılmıştır. Bulgular, Bitcoin'in başka varlıklarla oldukça düşük bir korelasyona sahip olduğunu göstermiştir. Analiz sonucunda Bitcoin yatırımının çeşitlendirmede kullanılmasının önemli ve faydalı olduğunu ortaya koyulmuştur.

Nihayetinde Bitcoin'in değeri, yatırımcının ona olan güvenine, merkezi otoritelerin bakışına, yaygınlığına, kullanım alanlarının artmasına bağlıdır. Bitcoin, altın ve forekse benzer şekilde; volatilitesi yüksek piyasada, ana sermayeyi muhafaza ederek kar elde etmek için, kârı al (take profit) ve zara kes (stop loss) stratejileri ile işlem yapılabilen bir piyasadır. 7/24 işlem için kesintisiz hazırdır. Arcane Research tarafından hazırlanan bir rapora göre, Bitcoin için günlük işlem hacmi 9.2 milyar dolara ulaşmıştır.

2.4.2.Kripto para kullanmama sebepleri

İnsanlar, emekleri karşılığı aldıkları maaşları veya sahip oldukları sermayeleri ile yatırım yapmak isteyebilirler. Dünyada her bir bireyin bağlı olduğu devletin yatırım yönlendirmeleri, alım gücü, risk iştahı ve ekonomi bilgisi farklılık göstermektedir. Kripto paranın volatilitésinin yüksekliği; birikimin erimesine ve bireyin zarar görmesine neden olabilir. Alım gücünü korumak isteyen veya düşük riskli enstrümanlara yatırım yapmak isteyen bireyler kripto paraya yatırım yapmamaktadır.

Bazı ülkeler kripto paraya bakışlarını açıkça dile getirmiştir. Bitcoin'i ödeme aracı olarak Finlandiya Merkez bankası kabul etmemiştir. Bitcoin'in para kavramına dahil olmadığını Almanya, Kore ve Norveç'in devlet başkanları dile getirmiştir. 2014 Yılında Çin Merkez Bankası Bitcoin'in gerçek para olmadığını belirtmiştir (Raiborn ve Sivitanides, 2015: 26).

2.5. Kripto Paraların Geleneksel Para Birimlerinden Ayrımı

Kripto paralar geleneksel para birimlerinden farklı bir yapıya sahiptir. TL, Dolar, Euro gibi günümüzde alışveriş, transfer gibi işlemlerde kullanılan geleneksel paralar merkezi bir sistem kontrolünde Merkez Bankası tarafından basımı gerçekleştirilerek piyasaya dahil edilmektedir. Piyasa içerisindeki arz toplamı ve para birimleri aracılığıyla gerçekleştirilen faaliyetler Merkez Bankası'nın kontrolü ve denetiminde tutulmaktadır. Kripto para birimleri, maden işlemi yapan kişilerce oluşturulmaktadır. Herhangi bir otorite kontrolleri bulunmamakta ve denetime tabi değildirler. Geleneksel paraların değerleri ülkenin ticaretine, ekonomisine, krizlere, politikalarına, enflasyon durumu gibi çeşitli nedenlere göre değişkenlik göstermektedir.

Bu sebeple net bir şekilde hesabı yapılabilmektedir. Fakat kripto paralar bağımsız olmaları sebebiyle değer ölçümü, fiyat dalgalanmalarını ölçmek geleneksel paralara göre güçtür. Hem geleneksel para hem de kripto para birimlerinde tutar tespitinin yapılmasında, piyasadaki arz-talep durumu büyük önem taşımaktadır (Andrianto ve Diputra, 2017: 229).

2.6. Kripto Para Riskleri

Kripto para değerleri spekülâtif bir yapıya sahiptir. Oynak fiyatlamalar yatırımcılar gözünde risk teşkil etmektedir (Uçkun ve Dal, 2021: 156). Yatırım yapan her kişi veya kurum, yüksek kazanç sağlamak istiyorsa yüksek riski de göze almak zorundadır. Risk ile kazanç aynı oranda artabilmektedir.

Kripto paralara ait White Paper'lar bulunmaktadır. White Paper, teknik dokümandır; bir projenin ya da oluşumun temellerini ve detaylarını anlatan, yapısı hakkında bilgilendirme yapan bir dökümandır. Kullanıcılara güven vererek, başarılı bir proje çıkartmanın yolu White Paper ile mümkündür. (Serçemeli, 2018: 44).

Kripto paraların hepsi aynı amaca hizmet etmemektedir. Örneğin, Cardano ile Bitcoin'in görevi aynı değildir. Ethereum da ise sistem başka işlemektedir. Ethereum'un arz sabit değildir. Üzerinde çeşitli projeler çalışılmakta ve çalışmalarda Ethereum para birimi kullanılmaktadır.

Bunlara token adı verilmektedir. Token'ların kendilerine ait blokzinciri bulunmamaktadır ve hangi blokzincirinin üzerinde oluştuysa o blokzincire bağlıdır (Angelo ve Salzer, 2020: 1-2).

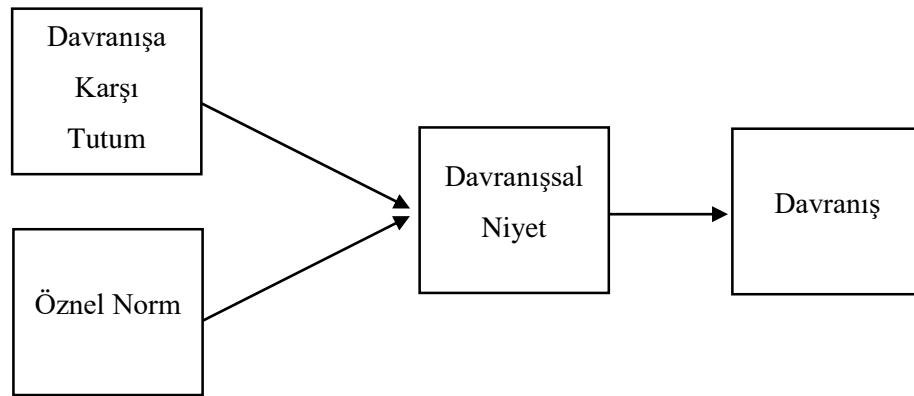
BÖLÜM 3.KRİPTO PARA VE TÜKETİCİ DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN TEORİLER

3.1.Yeniliklerin Yayılması Teorisi (Innovation Diffusion Theory - IDT)

Yenilik yayılım teorisi (IDT), bir yeniliğin bir sistem içinde nasıl ve ne zaman benimsendiğini veya reddedildiğini açıklamak ve tahmin etmek için dört temel unsurun (inovasyon, iletişim kanalı, zaman ve sosyal sistem) dahil edilmesini ima eder. İnovasyon, yenilikçi nitelikleri ve teknoloji kümesini içerir.

3.2.Gerekçeli Eylem Teorisi (Theory of Reasoned Action - TRA)

Gerekçeli Eylem Teorisi, davranışın bireyin bir davranışı gerçekleştirip gerçekleştirilmeme konusunda özgür iradeye sahip olması koşuluyla bireyin davranışını açıklar ve tahmin eder (Fishbein ve Ajzen, 1975). Davranış istemli kontrol altında değilse, niyet değiştiği için başarısızlık meydana gelecektir (Ajzen, 1985). Teori, davranışın performansını kısıtlayacak hiçbir engel yoksa, gerçekleştirme niyetinin oluşturulabileceği varsayımı altında kullanılır (Leone ve diğerleri, 1999). TRA, iki belirleyicinin neden olduğu davranışsal niyeti tanımlar: davranışa yönelik tutum ve davranışı gerçekleştirmeye veya gerçekleştirilmemeye yönelik öznel norm (Fishbein & Ajzen, 1975), Bu teoriyi Şekil 1’de görmek mümkündür.



Şekil 1. Gerekçeli Eylem Teorisi (TRA) (Fishbein and Ajzen, 1975)

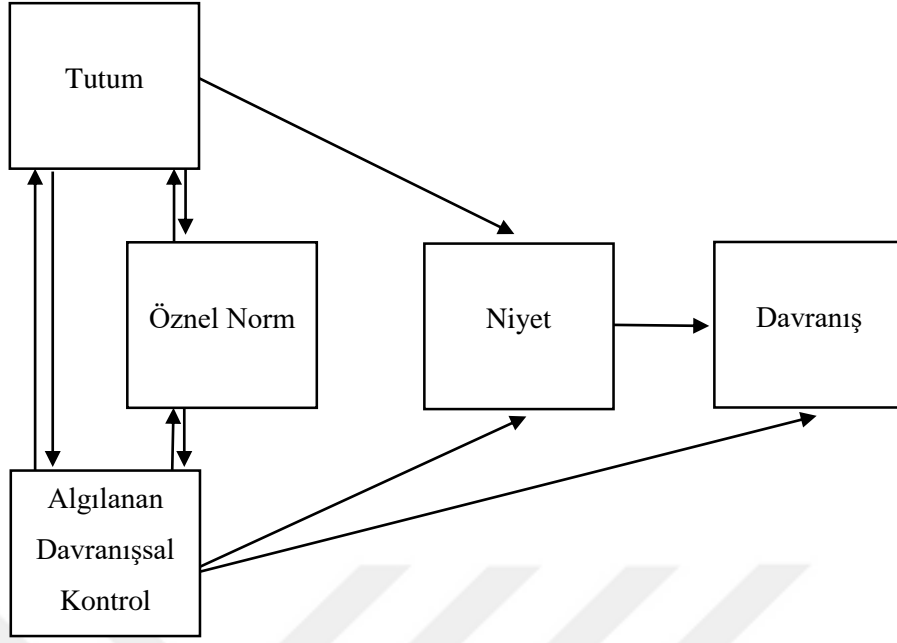
3.3.Planlı Davranış Teorisi (Theory of Planned Behavior - TPB)

Azjen (1985, 1991, 2005) ve Azjen ve Fishbein (1980,2000) çalışmalarında Planlı Davranış Teorisi'ni detaylı biçimde tanımlayarak, bireyin davranışının yalnızca kendi iradesi ile gerçekleşmediğini; Tutumlar, normlar, inançlar (yani algılanan davranışsal kontrol), davranışsal niyetler ve kullanım davranışı gibi diğer bazı faktörlerin de davranışının şekillenmesinde etkili olduğunu savunmuşlardır.

Planlı Davranış Teorisi (TPB), bireyin belirli bir zamanda ve yerde bir davranışta bulunma niyetini tahmin eder. Bireysel davranışın davranış niyetleri tarafından yönetildiğini gösterir; burada davranış niyetleri üç belirleyicinin işlevidir: Bireyin davranışa karşı tutumu, öznel normlar ve algılanan davranışsal kontrol (Ajzen, 2013).

Planlı Davranış Teorisi'nin temelinde bireylerin bilgiye sistematik olarak ulaşarak, rasyonel kararlar verdiği anlayışı yatar. PDT, bireylerin davranışa dönük niyetlerinden, bireylerin gerçek anlamda kullanma davranışının ve yakın çevre etkisi, niyetlerinde bireyin tutumu ve algılanan davranışsal kontrol faktörlerinin etkisi ile belirlediğini savunur. Yapılan çalışmaların devamında algılanan davranışsal kontrol değişkeni de Planlanmış Davranış Teorisi modeline eklenmiştir.

Bireylerin tam olarak davranışlarını kontrol edemediği durumlarda tespit edilerek model yenilenmiştir. Şekil 2'de Planlanmış Davranış Teorisi modeli verilmiştir.



Şekil 2. Planlanmış Davranış Modeli (Ajzen, 1985; 1991)

3.4. Teknoloji Kabul Modeli (Technology Acceptance Model)

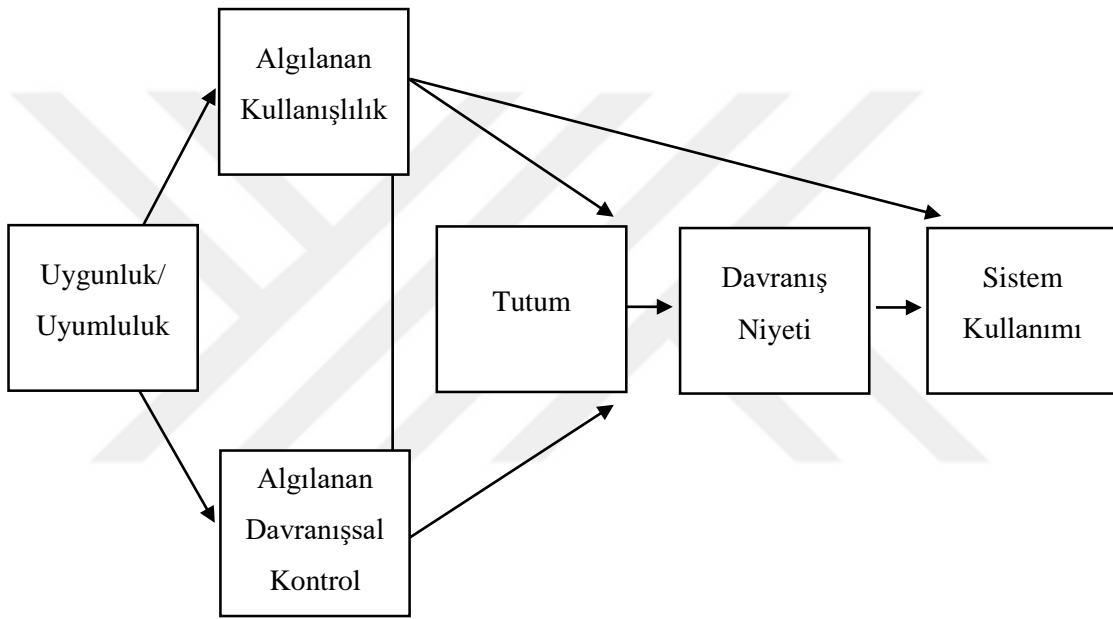
Davis (1989) tarafından geliştirilen Teknoloji Kabul Modeli, bilgi sistemleri ve bilgi teknolojisinin bireyler tarafından kullanım niyetini ve kabulünü tahmin etmek için bilgi sistemlerinin belirleyicileri ve bilgi teknolojisi kabulü çalışmalarında en etkili araştırma modellerinden biridir. Teknoloji Kabul Modeli, son on yılda bilgi sistemi alanındaki araştırmacıların büyük ilgisini çekmiştir.

Teknoloji Kabul Modelinde algılanan kullanım kolaylığı ve algılanan kullanılabilirlik olmak üzere iki belirleyici vardır. Algılanan kullanılabilirlik, bireyin belirli bir bilgi sistemini veya bilgi teknolojisini kullanmanın işini veya yaşam performansını artıracığına inanma derecesidir. Algılanan kullanım kolaylığı, bir kişinin belirli bir bilgi sistemini veya bilgi teknolojisini kullanmanın çaba gerektirmeyeceğine inanma derecesidir. Algılanan kullanım kolaylığı ve algılanan kullanılabilirlik, bir bilgi sistemine yönelik tutumları olumlu yönde etkiler; ve ayrıca, bireylerin bilgi sistemini kullanma niyetlerini ve kabulünü olumlu yönde etkiler.

Teknoloji Kabul Modeli'nin amacı; en az değişkenle beraber bilgi sistemlerini kullanan kullanıcıların davranışlarını ve teknolojiyi benimsemelerine etki eden faktörleri teorik olarak doğrulanmış bir modelle çözebilmektir. Değiştirilmiş veya belirli modeller, niyeti

veya belirleyicilerini etkilemek için özel rehberlik sağlaması bakımından değerlidir. Spesifik modeller, uygulamalı araştırmacılar için özellikle ilgi çekici olacaktır (Taylor ve Todd, 1995), bu nedenle birçok çalışma, etkililik sonuçlarını artırmak için modellere farklı değişkenler eklemiştir.

TKM birbiri ile ilişkilerinin ölçüldüğü altı faktörden oluşmaktadır. Bunlar; tutum, davranış niyeti, algılanan kullanım kolaylığı, algılanan kullanılabilirlik, uygunluk/uyumluluk ve sistem kullanımıdır (Davis, 1989). Teknoloji Kabul Modeli Şekil 3'te gösterilmiştir.



Şekil 3. Teknoloji Kabul Modeli (Davis, 1986)

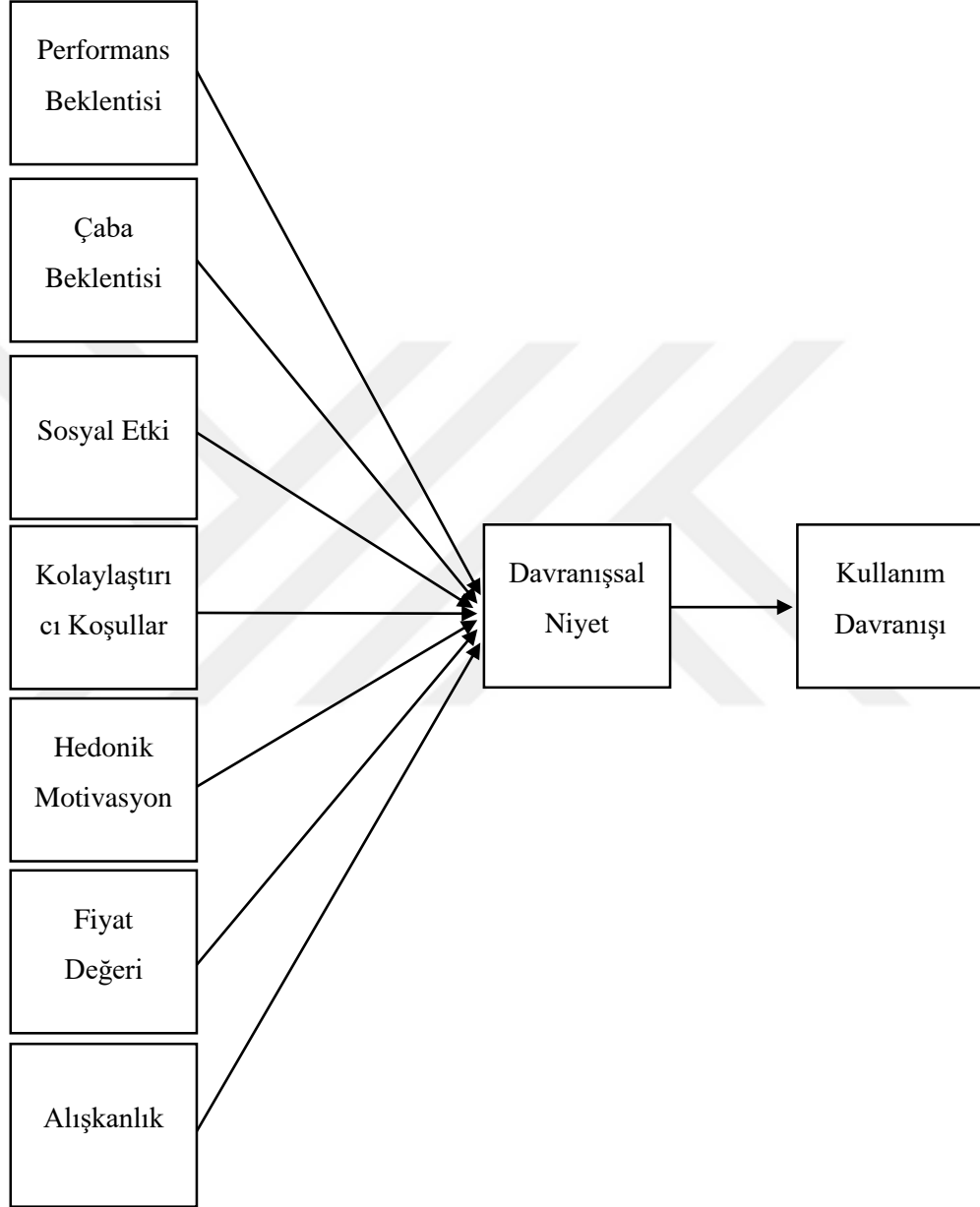
3.5. Birleşik Teknoloji Kabulü ve Kullanımı Teorisi (Unified Theory of Acceptance and Use of Technology UTAUT)

Teknoloji Kabul Modeli (TAM), organizasyonlarda bilgi teknolojisinin benimsenme davranışını açıklamak için kullanılan sağlam ve etkili modellerden biridir (Szajna, 1996). Algılanan kullanılabilirlik ve kullanım kolaylığının olumlu sonuçlara yol açacağını iddia etmektedir. TAM'a dayanarak, Venkatesh, Morris, Davis ve Davis (2003), bilgi teknolojisinin bireysel kabulünü, yani niyet ve davranış kapsamlı bir şekilde tahmin etmek için Birleşik Teknoloji Kabul ve Kullanım Teorisi (UTAUT) modelini geliştirmiştir.

UTAUT modelinin oluşum s¼recinde, literat¼r i¼erisindeki modeller test edilmiştir. Devamında kullanıcı davranışında, ¼aba beklentisi, performans beklentisi, ve sosyal etkinin davranışsal niyeti; davranışsal niyetin ve kolaylaştırıcı koşulların davranışı doğrudan etkileyen fakt¼rler olduğu, ¼z yeterlilik, tutum ve teknoloji kaygısının ise belirleyici fakt¼rler olmadığı ortaya ¼ıkmıřtır (Venkatesh vd., 2003).

3.6.Birleşik Teknoloji Kabul¼ ve Kullanımı Teorisi 2 (Unified Theory of Acceptance and Use of Technology UTAUT2)

UTAUT-1'in genişletilmiş bir versiyonu olan UTAUT-2, onu t¼keticici kullanım ¼erçevesine daha iyi uyarlamak i¼in form¼le edilmiştir ve beraberinde ¼ yeni değişken getirmiştir: Hedonik motivasyon, fiyat değeri ve alışkanlık. Hedonik motivasyon ve fiyat değeri yalnızca kullanım niyetiyle ilgiliyken, alışkanlık hem kullanım niyetiyle hem de fiili kullanımla ilgilidir. Ayrıca UTAUT-2, kolaylaştırıcı koşullar ile kullanım niyeti arasında yeni bir ilişki i¼ermektedir. T¼keticici ortamında t¼keticim her zaman isteğe bağlı olduğundan, UTAUT-2 kullanımın gön¼ll¼l¼ę¼n¼ bir d¼zenleyici değişken olarak ortadan kaldırır. Bunun yerine, kullanım niyetleri ve kullanım arasındaki ilişkide moderat¼r olarak deneyimi tanıtır. UTAUT-2, performans beklentisi, ¼aba beklentisi, sosyal etki, hedonik motivasyon, fiyat değeri ve alışkanlığın t¼m¼n¼n bir teknolojiyi kullanma niyetini etkilediği, kullanım niyetleri, kolaylaştırıcı koşullar ve alışkanlığın ger¼ek kullanımla ¼nemli ¼l¼¼de ilişkili olduğu sonucuna varmıştır (şekil 4)



Şekil 4. UTAUT2 Modeli (Escobar-Rodríguez & Carvajal-Trujillo, 2014)

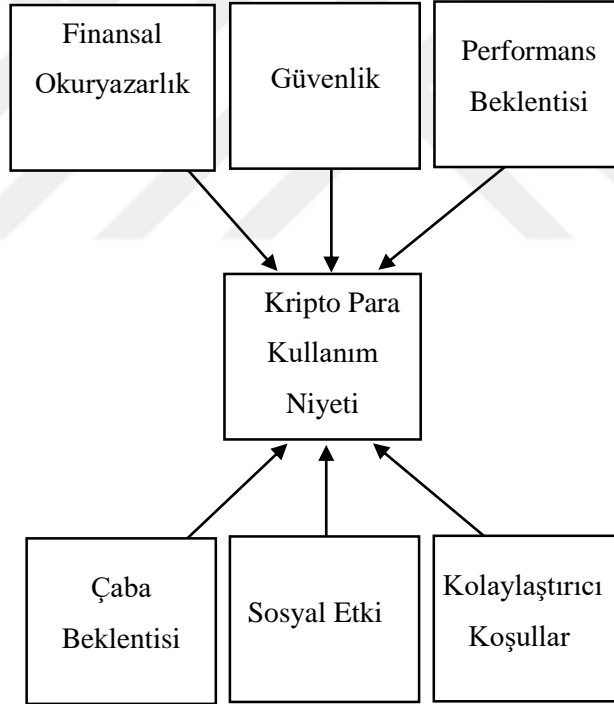
BÖLÜM 4.ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ, BULGULAR VE YORUMLAR

4.1.Araştırma Yöntemi

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma modeli, evren ve örneklem grubu, veri toplama aracı ve verilerin analiz edilmesinde kullanılan istatistiksel yöntemlerden bahsedilmiştir.

4.1.1.Araştırma modeli ve hipotezler

Araştırmada, Kripto para kullanma niyetini belirleyen faktörlerin incelenmesi amaçlanmıştır.



Şekil 5. Araştırma Modeli

Çalışmada keşfedici araştırma modeli uygulanmıştır.

Araştırmanın hipotezleri şu şekildedir:

H1: Performans beklentisi ve kripto para satın alma niyeti arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H2: Çaba beklentisi ve kripto para satın alma niyeti arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H3: Sosyal etki ve kripto para satın alma niyeti arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H4: Kolaylaştırıcı koşullar ve kripto para satın alma niyeti arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H5: Güvenlik ve kripto para satın alma niyeti arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H6: Finansal okuryazarlık ve kripto para satın alma niyeti arasında anlamlı bir ilişki vardır.

4.1.2.Evren ve örneklem

Araştırmanın ana kütlesi, internet bağlantısı olan bireylerdir. Türkiye’de 69.95 milyon internet kullanıcısı vardır (datareportal.com 31.08.2022). Anketi yanıtlayanların sayısı 583’tür. Kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

4.1.3.Veri toplama araçları ve verinin toplanması

Bu çalışmada, veri toplama aracı olarak online anket kullanılmıştır. Araştırma başlangıcında 30 kişiyle ön test uygulaması yapılarak ölçeklerin güvenilirlikleri test edilmiş ve onaylanmıştır.

Hazırlanan online anket çeşitli e-gruplar, forumlar, sosyal paylaşım sitelerinde 10.06.2022-28.06.2022 tarihleri arasında yayınlanmıştır. Anketin çevrim içi uygulanmasının sebebi, maliyet avantajı sağlaması, yanıtlayıcılara kolay ulaşılabilmesi, süre avantajı kazandırması ve bununla birlikte kripto borsalarda işlem yapan kullanıcıların çoğunlukla online ortamda erişilebilir olmasıdır. Ankette yanıtlayıcıların anonimliği ön planda tutulmuş ve yanıtlama sürecine müdahalede bulunulmamıştır. Bu sayede yanıtlayıcıların güvende hissetmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Anketin yayında olduğu süre boyunca toplam 583 kişi anketi eksiksiz doldurmuştur. Anket formu toplam 35 sorudan oluşmaktadır; ankette “5’li Likert ölçeği” kullanılmıştır. Veri toplama

araçlarında kullanılan ölçekler; Performans Beklentisi Luarn and Lin (2005), Venkatesh et al. (2003)'den, Çaba Beklentisi Venkatesh and Zhang (2010), Luarn and Lin (2005)'den, Sosyal Etki Venkatesh and Zhang (2010), Luarn and Lin (2005)'den, Finansal Okuryazarlık Hastings et al. (2013)'den, Kullanım Niyeti Venkatesh and Davis (2000)'den, Güvenlik Chen and Lee (2008), Salo and Karjaluoto (2007)'den, Kolaylaştırıcı Koşullar Wang (2003), Wang, Lin, and Luarn (2006)'den alınmıştır.

4.1.4.Verilerin analizi

Araştırma sonucunda elde edilen veriler, amaçlar doğrultusunda, versiyon 26 SPSS yazılımı ile katılımcıların sosyodemografik özellikleri, açıklayıcı faktör, korelasyon, çoklu regresyon, t-testi, anova analizleri yapılmıştır. Analizlerde $p < 0,05$ anlamlılık düzeyi esas alınmıştır.

4.2.Araştırmanın Bulguları ve Yorumlar

Bu bölümde, araştırma amacı kapsamında belirlenen sorulara bireyler tarafından verilen yanıtlardan elde edilen bulgular ve yorumlar ortaya koyulmuştur.

4.2.1.Katılımcıların sosyodemografik özellikleri

Katılımcıların sosyodemografik özellikleri Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1.Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri

	Özellikler	Frekans	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	76	13
	Erkek	507	87
	Toplam	583	100,0
Yaş	18 yaş altı	10	1,7
	18-24	120	20,6
	25-34	247	42,4

	35-44	148	25,4
	45-54	50	8,6
	55-64	7	1,2
	65+	1	0,2
	Toplam	583	100,0
Eğitim Düzeyi	İlköğretim	4	0,7
	Lise	55	9,4
	Üniversite	401	68,8
	Yüksek lisans/doktora	123	21,1
	Toplam	583	100,0
Medeni Durum	Bekar	283	48,5
	Evli	213	36,5
	Toplam	583	100,0
Çalışma Durumu	Çalışmıyorum	55	9,4
	Öğrenciyim	113	19,4
	Kendi işimin sahibiyim	57	9,8
	Özel sektörde çalışıyorum	229	39,3
	Kamu sektöründe çalışıyorum	119	20,4
	Emekliyim	10	1,7
	Toplam	583	100,0
Gelir Düzeyi	4253 TL ve altı	122	21,5
	4254- 5500 TL	44	7,8
	5501- 7500 TL	56	9,9
	7501- 10000 TL	94	16,6
	10001- 15000 TL	117	20,6

15001- 20000 TL	63	11,1
20001- 30000 TL	31	5,5
30001- 40000 TL	18	3,2
40001- 50000 TL	4	0,7
50001- 75000 TL	6	1,1
75000- 100000 TL	7	1,2
100001 TL ve üstü	5	0,9
Toplam	567	100

Ankete katılanların cinsiyetine bakıldığında %13'ü kadın, %87'si erkek, yaş ortalamalarına bakıldığında ise %42,4'ü 25-34 yaş aralığında, %25,4'ü 35-44 yaş aralığında, %20,6'sı 18-24 yaş aralığında, %8,6'sı 45-54 yaş aralığında, %1,7'si 18 yaş altı aralığında, %1,2'si 55-64 yaş aralığında, %0,2'si ise 65 yaş üstü aralığında yer almaktadır. Eğitim Düzeyi ise %68,8'i üniversite, %21,1'i yüksek lisans/doktora, %9,4'ü lise, %0,7'si ilköğretim mezunlarından oluşmaktadır. Katılımcıların %48,5'i bekar, %35,5'i evlidir. Çalışma durumuna geldiğimizde %39,3'ü özel sektörde çalışan kişilerden oluşurken, %20,4'ü kamu sektöründe, %19,4'ü öğrenci, %9'4'ü çalışmıyor, %9,8'i kendi işinin sahibi, %1,7'si ise emeklidir. Gelir düzeyine baktığımızda ise katılımcıların %21,5'i 4253 TL ve altı, %7,8'i 4254-5500 TL, %9,9'u 5501-7500 TL, %16,6'sı 7501-10000 TL, %20,6'sı 10001-15000 TL, %11,1'i 15001-20000 TL, %5,5'i 20001-30000 TL, %3,2 30001-40000 TL, %0,7'si 40001-50000 TL, %1,1'i 50001-75000 TL, %1,2'si 75000-100000 TL, %0,9'u 100001 TL ve üstü arası gelir düzeyine sahiptir.

4.2.2.Açımlayıcı faktör analizi

Açımlayıcı faktör analizi genellikle (AFA) şeklinde adlandırılarak kullanılmaktadır. Temel bileşenler analizi, gözlenen değişkenlerdeki varyansın mümkün olduğunca korunarak değişkenlerin, daha az sayıda değişken kümesine (bileşen) indirgenmesi amacıyla kullanılmaya uygundur (Park, Dailey, & Lemus, 2002). Katılımcıların ölçek ifadeleri ve faktör yükü Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2.Açımlayıcı Faktör Analizi

Faktör	Soru No	İfadeler	Faktör Yüğü	Cronbach Alpha
Performans Beklentisi (5 ifade)	1	Kripto para birimlerini günlük hayatımda faydalı buluyorum.	0,787	0,873
	2	Kripto para birimlerini kullanmak benim için önemli olan işlerimi halletme imkanı sağlıyor.	0,744	
	3	Kripto para birimlerini kullanmak, işlerimi daha hızlı tamamlamama yardımcı oluyor.	0,833	
	4	Kripto para birimlerini kullanmak verimliliğimi artırıyor.	0,906	

		Kripto para birimlerini kullanmayı öğrenmek		
	5	benim için kolaydır.	0,875	
	6	Kripto para birimleri ile etkileşim kurmak benim için açık ve anlaşılırdır.	0,883	
Çaba Beklentisi (3 ifade)	7	Kripto para birimlerini kullanmayı kolay buluyorum.	0,899	0,859
	8	Kripto para birimlerinin kullanımında uzmanlaşmak benim için kolaydır.	0,655	
Sosyal Etki (3 ifade)	9	Benim için önemli olan insanlar kripto para birimlerini kullanmam	0,751	0,920

gerektiğini
düşünecektir.

10 Beni
etkileyebilecek
insanlar kripto
para birimlerini
kullanmam
gerektiğini
düşüneceklerdir. 0,684

11 Görüşlerine
değer verdiğim
insanlar kripto
para birimlerini
kullanmamı
isteyecektir. 0,605

12 Kripto para
birimlerini
kullanmak için
gerekli
kaynaklara
sahibim. 0,85

**Kolaylaştırıcı
Koşullar
(4 ifade)**

13 Kripto para
birimlerini
kullanmak için
gerekli bilgiye
sahibim. 0,919 0,762

14 Kripto para
birimleri
kullandığım
diğer 0,869

15

teknolojilerle
uyumludur.

Kripto para
birimlerini
kullanmakta
zorluk
çektüğimde
başkalarından
yardım
alabilirim.

	16	Kripto para birimleri, güvenli para transferini sağlar ve diğer ödeme türlerine göre daha güvenlidir.	0,699
Güvenlik (3 ifade)	17	Kripto para birimi cüzdanlarının güvenli olduğunu ve bilgisayar korsanlarının saldırısına karşı korunmalı olduğunu düşünüyorum.	0,849 0,668
	18	Kripto para birimlerinin ve özel anahtarların bilgisayarında	0,659

ve akıllı
telefonumda
güvende
olduğunu
düşünüyorum,
paramı kontrol
edebiliyorum.

	19	İyi düzeyde finansal bilgim var.	0,844	
Finansal Okuryazarlık (2 ifade)	20	Finansal konularla başta çıkma kapasitem yüksektir.	0,763	
	21	Gelecekte ürün almak veya satmak için kripto parayı alternatif bir para birimi olarak kullanmayı düşünüyorum.	0,859	
	22	Kripto para birimlerini düzenli olarak kullanmayı düşünüyorum.	0,859	0,908
Kripto Para Kullanma Niyeti (3 ifade)	23	Kripto para birimlerini ödeme yöntemi olarak kullanmaları için başkalarını teşvik edeceğim.	0,817	

Tablo 3.KMO ve Barlett Testi

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy		,921
	Approx. Chi-Square	10181,118
Bartlett's Test of Sphericity	df	253
	Sig.	,000

4.2.3.Korelasyon analizi

Araştırmaya katılım gösteren yanıtlayıcıların Kripto Para Kullanma Niyeti, Finansal Okuryazarlık, Performans Beklentisi, Çaba Beklentisi, Sosyal Etki, Kolaylaştırıcı Koşullar ve Güvenlik ölçeklerinin birbiri arasındaki ilişkinin incelenmesi için yapılan Korelasyon analizi sonuçları Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 4.Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	O	S	1	2	3	4	5
	r	.S					
	2	1					
1	Çaba Beklentisi	963	—				
2	Performans Beklentisi	500	588	—			
3	Sosyal Etki	21	00	00	—		

		4	0	4	6		
		3	4	0	3		
		0	7	9	0		
		3	0	0	0	0	
	Kolaylaştırıcı Koşullar	,	,	,	,	,	
		3	9	6	4	4	—
		7	0	1	8	2	
4		9	3	8	6	3	
		2	1	0	0	0	0
		,	,	,	,	,	,
5	Güvenlik	6	0	4	5	5	4
		7	5	4	5	3	4
		3	5	5	6	6	1
		3	1	0	0	0	0
		,	,	,	,	,	,
6	Finansal Okuryazarlık	1	0	3	2	2	4
		5	6	7	4	0	6
		8	1	3	1	2	8
		2	1	0	0	0	0
		,	,	,	,	,	,
7	Kripto Para Kullanma Niyeti	6	1	4	7	6	5
		8	4	8	4	5	0
		3	3	4	8	4	2
							5
							2

Not. Tüm katsayılar $p < 0.001$ düzeyinde anlamlıdır.

N=583

Çaba beklentisi ve kripto para kullanma niyeti arasında orta düzeyde pozitif ($r=0.484$) ve anlamlı ($p<0.05$) bir ilişki bulunmuştur. Yani katılımcıların Çaba Beklentisi ve Kripto Para Kullanma Niyeti orta düzeyde ilişki ile ve anlamlı olarak birlikte artmaktadır. Değişkenlerin birbirleri üzerinde açıkladıkları varyans %23,42'dir. Yani kripto para kullanma niyetinin %23,41'si çaba beklentisinden kaynaklanıyor olabilir. Performans beklentisi ve kripto para kullanma niyeti arasında güçlü düzeyde pozitif ($r=0.748$) ve anlamlı ($p<0.05$) bir ilişki bulunmuştur. Yani katılımcıların performans beklentisi ve kripto para kullanma niyeti güçlü düzeyde ilişki ile ve anlamlı olarak birlikte artmaktadır.

Değişkenlerin birbirleri üzerinde açıkladıkları varyans %55,95'dir. Yani kripto para kullanma niyetinin %55,95'u performans beklentisinden kaynaklanıyor olabilir.

Sosyal etki ve kripto para kullanma niyeti arasında orta düzeyde pozitif ($r=0.654$) ve anlamlı ($p<0.05$) bir ilişki bulunmuştur. Yani katılımcıların performans beklentisi ve kripto para kullanma niyeti orta düzeyde ilişki ile ve anlamlı olarak birlikte artmaktadır. Değişkenlerin birbirleri üzerinde açıkladıkları varyans %42,77'dir. Yani kripto para kullanma niyetinin %42,77'si sosyal etkiden kaynaklanıyor olabilir.

4.2.4.Çoklu regresyon analizi

Araştırmaya katılım gösteren yanıtlayıcılar için Finansal Okuryazarlık, Performans Beklentisi, Çaba Beklentisi, Sosyal Etki, Kolaylaştırıcı Koşullar ve Güvenliğin Kripto Para Kullanma Niyeti üzerindeki etkilerinin incelenmesi için yapılan çoklu regresyon analizi sonuçları Tablo 4a'de gösterilmiştir.

Tablo 4a. Finansal Okuryazarlık, Performans Beklentisi, Çaba Beklentisi, Sosyal Etki, Kolaylaştırıcı Koşullar ve Güvenliğin Kripto Para Kullanma Niyeti Üzerindeki Etkileri

Bağımlı Değişken: Kripto Para Kullanma Niyeti				
Bağımsız Değişkenler	β	S.Hata	t	p
Performans Beklentisi	0,535	0,043	12,576	0.000
Çaba Beklentisi	-0,058	0,035	-1,644	0.101
Sosyal Etki	0,222	0,035	6,287	0.000
Kolaylaştırıcı Koşullar	0,123	0,043	2,893	0.004
Güvenlik	0,284	0,034	8,457	0.000
Finansal Okuryazarlık	0,044	0,030	1,492	0.136

N=583. *** $p<0.001$. β =Standardize edilmiş katsayılar

Elde edilen sonuçlara göre; performans beklentisi, sosyal etki, kolaylaştırıcı koşullar ve güvenlik değişkenleri kripto para kullanma niyetini açıklamada anlamlı bir etkiye

sahipken ($p < 0,05$); çaba beklentisi ve finansal okuryazarlığın anlamlı bir etkisi yoktur ($p > 0,05$). Regresyon modeline katkı sağlamayan bu iki değişken çıkarılarak çoklu regresyon analizi tekrar yapılmıştır. Yinelenecek çoklu regresyon analizinin sonuçları Tablo 4b’de verilmiştir.

Tablo 4b. Finansal Okuryazarlık, Performans Beklentisi, Çaba Beklentisi, Sosyal Etki, Kolaylaştırıcı Koşullar ve Güvenliğin Kripto Para Kullanma Niyeti Üzerindeki Etkileri

Bağımlı Değişken: Kripto Para Kullanma Niyeti

Bağımsız Değişkenler	β	S.Hata	t	p
Performans Beklentisi	0,432	0,040	12,823	0.000
Sosyal Etki	0,207	0,035	6,388	0.000
Kolaylaştırıcı Koşullar	0,093	0,036	3,291	0.001
Güvenlik	0,252	0,033	8,228	0.000

N=583. *** $p < 0.001$. β =Standardize edilmiş katsayılar
R=0,818; $R^2=0,668$; F değeri=291,326; p değeri=0,000

Kripto para kullanma niyetini; performans beklentisi, sosyal etki, kolaylaştırıcı koşullar ve güvenliğin ortalamasının üstünde bir seviyede açıkladığı bulunmuştur ($R=0,818$; $R^2=0,668$; F değeri=291,326; p değeri=0,000). Bu değişkenler içinde en açıklayıcı olan performans beklentisi boyutudur ($\beta=0,432$). Bu değişkeni sırasıyla güvenlik, sosyal etki ve kolaylaştırıcı koşullar izlemektedir (sırasıyla $\beta=0,252$, $\beta=0,207$, $\beta=0,093$).

Regresyon varsayımlarıyla ilgili yapılan analizler sonucunda çoklu bağıntı ve eşvaryanslılık sorunuyla karşılaşmadığından ve hata terimleri normal dağıldığından elde edilen modelin kripto para satın alma niyetini açıklamak için kullanılması istatistiksel olarak anlamlıdır.

Çoklu doğrusal regresyon modelini şu şekilde yazmak mümkündür:

Kripto Para Satın Alma Niyeti= $-0,282+0,514 \times \text{performans beklentisi} + 0,274 \times \text{güvenlik} + 0,226 \times \text{sosyal etki} + 0,118 \times \text{kolaylaştırıcı koşullar}$

Kurulan regresyon modelinin açıklama gücü 0,668 olup, bu da kripto para kullanma niyetindeki varyasyonun % 66,8'inin performans beklentisi, güvenlik, sosyal etki ve kolaylaştırıcı koşullarla açıklanabildiğini göstermektedir.

Çoklu regresyon analiziyle birlikte çalışmanın hipotezlerinin desteklenip destekleme durumu şu şekildedir.

H1: Performans beklentisi ve kripto para satın alma niyeti arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Desteklendi.

H2: Çaba beklentisi ve kripto para satın alma niyeti arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Desteklenmedi.

H3: Sosyal etki ve kripto para satın alma niyeti arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Desteklendi.

H4: Kolaylaştırıcı koşullar ve kripto para satın alma niyeti arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Desteklendi.

H5: Güvenlik ve kripto para satın alma niyeti arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Desteklendi.

H6: Finansal okuryazarlık ve kripto para satın alma niyeti arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Desteklenmedi.

4.2.5.Katılımcıların en çok tercih ettiği kripto para platformu

Yanıtlayıcıların en çok tercih ettikleri kripto para platformuna ait veriler Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5.Katılımcıların En Çok Tercih Ettiği Kripto Para Platformu

	Özellikler	Frekans	Yüzde (%)
Öncelikle Hangi Kripto Para Platformunu Kullanıyorsunuz	Binance	260	44,6
	Btcturk	22	3,8
	Paribu	19	3,3
	Bitexen	2	0,3
	Hiçbir platform kullanmıyorum	257	44,1
	Diğer	23	3,9
	Toplam	583	100,0

583 Katılımcının %44,6’sı Binance, %3,8’i Btcturk, %3,3’ü Paribu, %0,3’ü Bitexen, %3,9’u diğer kripto para platformlarını, %44,1’i hiçbir kripto para platformunu kullanmamaktadır.

4.2.6.Katılımcıların en çok tercih ettiği kripto paralar

Yanıtlayıcıların en çok tercih ettikleri kripto paralara ait veriler Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6.Katılımcıların En Çok Tercih Ettiği Kripto Paralar

	Özelliler	Frekans	Yüzde (%)
Öncelikle Hangi Kripto Para Platformunu Kullanıyorsunuz	Bitcoin	205	18
	Ethereum	191	16,8
	Cardano	44	3,9
	Ripple	53	4,7
	Binance Coin	81	7,1
	Solana	49	4,3
	Bitcoin Cash	7	0,6
	Doge Coin	39	3,4
	Poladot	19	1,7
	Tron	43	3,8
	Avalanche	50	4,4
	Shibelnu	47	4,1
	Hiçbir Kripto Para Ticareti Yapmıyorum		
		265	23,3
	Diğer	45	4
	Toplam	1138	100,0

583 katılımcının %18'i Bitcoin'i, %16.8'i Ethereum, %3,9'u Cardano, %4,7'si Ripple, %7,1'i BinanceCoin, %4,3'ü Solana, %0,6'sı BitcoinCash, %3,4'ü Dogecoin, %1,7'si Polkadot, %3,8'i Tron, %4,4'ü Avalanche, %4,1'i Shibelnu, %4'ü diğer kripto paraları tercih etmiştir; %23,3'ü ise hiçbir kripto para ticareti yapmamaktadır.

4.2.7.T-testi bulguları

Araştırmaya katılım gösteren yanıtlayıcıların bireysel özelliklerine göre Kripto Para Kullanma Niyeti, Finansal Okuryazarlık, Performans Beklentisi, Çaba Beklentisi, Sosyal Etki, Kolaylaştırıcı Koşullar ve Güvenlik ölçekleri puan ortalamaları arasında farklılık olup olmadığı t testi ile incelenmiştir.

Tablo 7.Kripto Para Birimi Satın Alma t-Testi Sonuçları

	Grup	N	μ	S.S.	t Değeri	p	
Kripto Para Kullanma Niyeti	Evet	26	3,33	1,03	14,93	0,00	—
	Hayır	8	5	6			
Finansal Okuryazarlık	Evet	26	3,46	0,93	6,651	0,00	—
	Hayır	8	0	3			
Performans Beklentisi	Evet	26	2,99	0,96	12,65	0,00	—
	Hayır	8	3	6			
Çaba Beklentisi	Evet	26	3,42	0,98	10,21	0,00	—
	Hayır	8	6	4			
Sosyal Etki	Evet	26	2,80	1,05	8,436	0,00	—
	Hayır	8	4	3			
Kolaylaştırıcı Koşullar	Evet	26	3,83	0,67	12,81	0,00	—
	Hayır	8	1	0			

	Hayı	31		0,89		
	r	5	2,99	9		
			6			
	Evet	26	3,07	1,01		
		8	9	0		
Güvenlik					9,158	0,00
	Hayı	31		0,96		0
	r	5	2,32	7		
			8			

Tablo 7’deki analiz sonuçlarında görüldüğü üzere, $p < 0.05$ anlamlılık değerine göre;

Kripto para kullanma niyeti için Kripto para birimi satın alanlarla almayanlar arasında anlamlı farklılık vardır ($p < 0.05$), Kripto para birimi satın alanların kripto para kullanma niyeti oranı daha yüksektir ($\mu_{\text{satın alanlar}} 3,33 > \mu_{\text{satın almayanlar}} 2,12$).

Finansal okuryazarlık için Kripto para birimi satın alanlarla almayanlar arasında anlamlı farklılık vardır $p < 0.05$, Kripto para birimi satın alanların finansal okuryazarlık oranı daha yüksektir ($\mu_{\text{satın alanlar}} 3,46 > \mu_{\text{satın almayanlar}} 2,90$).

Performans beklentisi için Kripto para birimi satın alanlarla almayanlar arasında anlamlı farklılık vardır $p < 0.05$, Kripto para birimi satın alanların Performans beklentisi oranı daha yüksektir ($\mu_{\text{satın alanlar}} 2,99 > \mu_{\text{satın almayanlar}} 2,08$).

Çaba beklentisi için Kripto para birimi satın alanlarla almayanlar arasında anlamlı farklılık vardır $p < 0.05$, Kripto para birimi satın alanların Çaba beklentisi oranı daha yüksektir ($\mu_{\text{satın alanlar}} 3,42 > \mu_{\text{satın almayanlar}} 3,56$).

Sosyal Etki için Kripto para birimi satın alanlarla almayanlar arasında anlamlı farklılık vardır $p < 0.05$, Kripto para birimi satın alanların Sosyal etki oranı daha yüksektir ($\mu_{\text{satın alanlar}} 2,80 > \mu_{\text{satın almayanlar}} 2,11$).

Kolaylaştırıcı Koşullar için Kripto para birimi satın alanlarla almayanlar arasında anlamlı farklılık vardır $p < 0.05$, Kripto para birimi satın alanların Kolaylaştırıcı Koşullar oranı daha yüksektir ($\mu_{\text{satın alanlar}} 3,83 > \mu_{\text{satın almayanlar}} 2,99$).

Güvenlik için Kripto para birimi satın alanlarla almayanlar arasında anlamlı farklılık vardır $p < 0.05$, Kripto para birimi satın alanların Güvenlik oranı daha yüksektir ($\mu_{\text{satın alanlar}} 3,07 > \mu_{\text{satın almayanlar}} 2,32$).

Tablo 8. Kripto Para Madenciliği t-Testi Sonuçları

	Grup	N	μ	S.S.	p
Kripto Para Kullanma Niyeti	Evet	60	3,522	0,992	0,000
	Hayır	523	2,587	1,121	
Finansal Okuryazarlık	Evet	60	3,375	0,871	0,000
	Hayır	523	3,133	1,078	
Performans Beklentisi	Evet	60	3,116	0,994	0,000
	Hayır	523	2,429	0,933	
Çaba Beklentisi	Evet	60	3,527	1,000	0,000
	Hayır	523	2,898	1,087	
Sosyal Etki	Evet	60	2,750	1,020	0,012
	Hayır	523	2,393	1,045	
Kolaylaştırıcı Koşullar	Evet	60	3,825	0,577	0,000
	Hayır	523	3,328	0,997	
Güvenlik	Evet	60	2,972	0,997	0,021
	Hayır	523	2,639	1,057	

Kripto para kullanma niyeti için Kripto para madenciliği yapanlar ile yapmayanlar arasında anlamlı farklılık vardır ($p < 0.05$), Kripto para madenciliği yapanların kripto para kullanma niyeti oranı daha yüksektir ($\mu_{\text{kripto para madenciliği yapanlar}} 3,52 > \mu_{\text{kripto para madenciliği yapmayanlar}} 2,58$).

Performans beklentisi için Kripto para madenciliği yapanlar ile yapmayanlar arasında anlamlı farklılık vardır ($p < 0.05$), Kripto para madenciliği yapanların Performans

beklentisi oranı daha yüksektir (μ kripto para madenciliği yapanlar 3,16 > μ kripto para madenciliği yapmayanlar 2,42).

Çaba beklentisi için Kripto para madenciliği yapanlar ile yapmayanlar arasında anlamlı farklılık vardır, Kripto para madenciliği yapanların Çaba beklentisi oranı daha yüksektir (μ kripto para madenciliği yapanlar 3,52 > μ kripto para madenciliği yapmayanlar 2,89).

Kolaylaştırıcı Koşullar için Kripto para madenciliği yapanlar ile yapmayanlar arasında anlamlı farklılık vardır ($p < 0.05$), Kripto para madenciliği yapanların Kolaylaştırıcı Koşullar oranı daha yüksektir (μ kripto para madenciliği yapanlar 3,82 > μ kripto para madenciliği yapmayanlar 3,32).

Sosyal Etki için Kripto para madenciliği yapanlar ile yapmayanlar arasında anlamlı farklılık vardır ($p < 0.05$), Kripto para madenciliği yapanların Sosyal Etki oranı daha yüksektir (μ kripto para madenciliği yapanlar 2,75 > μ kripto para madenciliği yapmayanlar 2,39).

Güvenlik için Kripto para madenciliği yapanlar ile yapmayanlar arasında anlamlı farklılık vardır ($p < 0.05$), Kripto para madenciliği yapanların Güvenlik oranı daha yüksektir (μ kripto para madenciliği yapanlar 2,97 > μ kripto para madenciliği yapmayanlar 2,63).

Tablo 9. Cinsiyet t-Testi Sonuçları

	Grup	N	μ	S.S.	p
Kripto Para Kullanma Niyeti	Erkek	507	2,681	1,157	0,937
	Kadın	76	2,693	1,056	
Finansal Okuryazarlık	Erkek	507	3,246	1,034	0,000
	Kadın	76	2,572	1,060	
Performans Beklentisi	Erkek	507	2,515	0,977	0,342
	Kadın	76	2,402	0,851	
Çaba Beklentisi	Erkek	507	3,032	1,095	0,000
	Kadın	76	2,504	0,986	
Sosyal Etki	Erkek	507	2,428	1,055	0,939
	Kadın	76	2,438	1,001	
Kolaylaştırıcı Koşullar	Erkek	507	3,437	0,878	0,000
	Kadın	76	2,993	0,978	
Güvenlik	Erkek	507	2,670	1,064	0,863
	Kadın	76	2,693	1,000	

Finansal okuryazarlık için erkekler ve kadınlar arasında anlamlı farklılık vardır ($p < 0.05$), erkeklerin finansal okuryazarlık oranı daha yüksektir ($\mu_{\text{erkekler}} 3,24 > \mu_{\text{kadınlar}} 2,57$).

Çaba beklentisi için erkekler ve kadınlar arasında anlamlı farklılık vardır ($p < 0.05$), erkeklerin çaba beklentisi oranı daha yüksektir ($\mu_{\text{erkekler}} 3,03 > \mu_{\text{kadınlar}} 2,50$).

Kolaylaştırıcı koşullar için erkekler ve kadınlar arasında anlamlı farklılık vardır ($p < 0.05$), erkekler için kolaylaştırıcı koşullar oranı daha yüksektir. ($\mu_{\text{erkekler}} 3,43 > \mu_{\text{kadınlar}} 2,99$).

Performans beklentisi için erkekler ve kadınlar arasında anlamlı farklılık yoktur ($p > 0.05$), erkeklerin için performans beklentisi oranı daha yüksektir. (μ erkekler 3,51 > μ kadınlar 2,40).

Sosyal etki için erkekler ve kadınlar arasında anlamlı farklılık yoktur ($p > 0.05$), kadınların sosyal etki oranı daha yüksektir. (μ kadınlar 3,43 > μ erkekler 3,42).

Güvenlik için erkekler ve kadınlar arasında anlamlı farklılık yoktur ($p > 0.05$), erkekler için güvenlik oranı daha yüksektir. (μ kadınlar 2,69 > μ erkekler 2,67).

Tablo 10. Kripto Para Alım-Satımı t-Testi Sonuçları

	Grup	N	μ	S.S.	P
Kripto Para Kullanma Niyeti	Evet	264	3,315	1,021	0,000
	Hayır	319	2,159	0,961	
Finansal Okuryazarlık	Evet	264	3,464	0,893	0,000
	Hayır	319	2,906	1,122	
Performans Beklentisi	Evet	264	2,964	0,957	0,000
	Hayır	319	2,116	0,780	
Çaba Beklentisi	Evet	264	3,474	0,955	0,000
	Hayır	319	2,540	1,022	
Sosyal Etki	Evet	264	2,774	1,025	0,000
	Hayır	319	2,145	0,978	
Kolaylaştırıcı Koşullar	Evet	264	3,808	0,655	0,000
	Hayır	319	3,025	0,927	
Güvenlik	Evet	264	3,054	1,001	0,000
	Hayır	319	2,358	0,994	

Kripto para kullanma niyeti için Kripto para alım-satımı yapanlar ile yapmayanlar arasında anlamlı farklılık vardır ($p < 0.05$), Kripto para alım-satımı yapanların kripto para kullanma niyeti oranı daha yüksektir ($\mu_{\text{kripto para alım-satımı yapanlar}} 3,31 > \mu_{\text{kripto para alım-satımı yapmayanlar}} 2,15$).

Finansal okuryazarlık için Kripto para birimi satın alanlarla almayanlar arasında anlamlı farklılık vardır ($p < 0.05$), Kripto para alım-satımı yapanların finansal okuryazarlık oranı daha yüksektir ($\mu_{\text{kripto para alım-satımı yapanlar}} 3,46 > \mu_{\text{kripto para alım-satımı yapmayanlar}} 2,90$).

Performans beklentisi için Kripto para birimi satın alanlarla almayanlar arasında anlamlı farklılık vardır ($p < 0.05$), Kripto para alım-satımı yapanların Performans beklentisi oranı daha yüksektir ($\mu_{\text{kripto para alım-satımı yapanlar}} 2,96 > \mu_{\text{kripto para alım-satımı yapmayanlar}} 2,11$).

Çaba beklentisi için Kripto para birimi satın alanlarla almayanlar arasında anlamlı farklılık vardır ($p < 0.05$), Kripto para alım-satımı yapanların Çaba beklentisi oranı daha yüksektir ($\mu_{\text{kripto para alım-satımı yapanlar}} 3,47 > \mu_{\text{kripto para alım-satımı yapmayanlar}} 2,54$).

Sosyal Etki için Kripto para birimi satın alanlarla almayanlar arasında anlamlı farklılık vardır ($p < 0.05$), Kripto para alım-satımı yapanların Sosyal etki oranı daha yüksektir ($\mu_{\text{kripto para alım-satımı yapanlar}} 2,77 > \mu_{\text{kripto para alım-satımı yapmayanlar}} 2,14$).

Kolaylaştırıcı Koşullar için Kripto para birimi satın alanlarla almayanlar arasında anlamlı farklılık vardır ($p < 0.05$), Kripto para alım-satımı yapanların Kolaylaştırıcı Koşullar oranı daha yüksektir ($\mu_{\text{kripto para alım-satımı yapanlar}} 3,80 > \mu_{\text{kripto para alım-satımı yapmayanlar}} 3,02$).

Güvenlik için Kripto para birimi satın alanlarla almayanlar arasında anlamlı farklılık vardır ($p < 0.05$), Kripto para alım-satımı yapanların Güvenlik oranı daha yüksektir ($\mu_{\text{kripto para alım-satımı yapanlar}} 3,05 > \mu_{\text{kripto para alım-satımı yapmayanlar}} 2,35$).

Tablo 11. Medeni Durum t-Testi Sonuçları

	Grup	N	μ	S.S.	p
Kripto Para Kullanma Niyeti	Bekar	283	2,692	1,132	0,463
	Evli	213	2,768	1,144	

Finansal Okuryazarlık	Bekar	283	3,079	1,057	0,345
	Evli	213	3,169	1,027	
Performans Beklentisi	Bekar	283	2,550	0,960	0,592
	Evli	213	2,504	0,939	
Çaba Beklentisi	Bekar	283	3,001	1,081	0,920
	Evli	213	3,011	1,074	
Sosyal Etki	Bekar	283	2,494	1,060	0,527
	Evli	213	2,435	1,012	
Kolaylaştırıcı Koşullar	Bekar	283	3,402	0,885	0,802
	Evli	213	3,382	0,887	
Güvenlik	Bekar	283	2,711	1,056	0,711
	Evli	213	2,746	1,023	

Kripto para kullanma niyeti, Finansal okuryazarlık, Performans Beklentisi, Çaba beklentisi, Sosyal etki, Kolaylaştırıcı koşullar, Güvenlik için evli ve bekarlar arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 12. Mal ve Hizmet Satın Alma t-Testi Sonuçları

	Grup	N	μ	S.S.	p
Kripto Para Kullanma Niyeti	Evet	67	3,945	0,914	0,000
	Hayır	516	2,519	1,066	
Finansal Okuryazarlık	Evet	67	3,656	0,926	0,000
	Hayır	516	3,094	1,061	
Performans Beklentisi	Evet	67	3,567	0,919	0,000
	Hayır	516	2,362	0,877	
Çaba Beklentisi	Evet	67	3,751	1,005	0,000
	Hayır	516	2,861	1,065	
Sosyal Etki	Evet	67	3,308	1,086	0,000
	Hayır	516	2,315	0,987	
Kolaylaştırıcı Koşullar	Evet	67	4,052	0,614	0,000
	Hayır	516	3,292	0,898	
Güvenlik	Evet	67	3,363	0,996	0,000
	Hayır	516	2,584	1,03	

Kripto para kullanma niyeti için Mal ve hizmet satın almak için kripto para birimi satın alanlarla almayanlar arasında anlamlı farklılık vardır ($p < 0.05$), Mal ve hizmet satın almak için kripto para birimi satın alanların kripto para kullanma niyeti oranı daha yüksektir ($\mu_{\text{satın alanlar}} 3,94 > \mu_{\text{satın almayanlar}} 2,51$).

Finansal okuryazarlık için Mal ve hizmet satın almak için kripto para birimi satın alanlarla almayanlar arasında anlamlı farklılık vardır $p < 0.05$, Mal ve hizmet satın almak için kripto para birimi satın alanların finansal okuryazarlık oranı daha yüksektir ($\mu_{\text{satın alanlar}} 3,65 > \mu_{\text{satın almayanlar}} 3,09$).

Performans beklentisi için Mal ve hizmet satın almak için kripto para birimi satın alanlarla almayanlar arasında anlamlı farklılık vardır $p < 0.05$, Mal ve hizmet satın almak için kripto para birimi satın alanların Performans beklentisi oranı daha yüksektir ($\mu_{\text{satın alanlar}} 3,56 > \mu_{\text{satın almayanlar}} 3,36$).

Çaba beklentisi için Mal ve hizmet satın almak için kripto para birimi satın alanlarla almayanlar arasında anlamlı farklılık vardır $p < 0.05$, Mal ve hizmet satın almak için kripto para birimi satın alanların Çaba beklentisi oranı daha yüksektir ($\mu_{\text{satın alanlar}} 3,71 > \mu_{\text{satın almayanlar}} 2,86$).

Sosyal Etki için Mal ve hizmet satın almak için kripto para birimi satın alanlarla almayanlar arasında anlamlı farklılık vardır $p < 0.05$, Mal ve hizmet satın almak için kripto para birimi satın alanların Sosyal etki oranı daha yüksektir ($\mu_{\text{satın alanlar}} 3,30 > \mu_{\text{satın almayanlar}} 2,31$).

Kolaylaştırıcı Koşullar için Mal ve hizmet satın almak için kripto para birimi satın alanlarla almayanlar arasında anlamlı farklılık vardır $p < 0.05$, Mal ve hizmet satın almak için kripto para birimi satın alanların Kolaylaştırıcı Koşullar oranı daha yüksektir ($\mu_{\text{satın alanlar}} 4,05 > \mu_{\text{satın almayanlar}} 3,29$).

Güvenlik için Mal ve hizmet satın almak için kripto para birimi satın alanlarla almayanlar arasında anlamlı farklılık vardır $p < 0.05$, Mal ve hizmet satın almak için kripto para birimi satın alanların Güvenlik oranı daha yüksektir ($\mu_{\text{satın alanlar}} 3,36 > \mu_{\text{satın almayanlar}} 2,58$).

Tablo 13. Yaş Durumu Grupları ANOVA Tablosu

Yaş	N	Ort.	SD	F	p
18 Yaş altı	10	2,400	0,516		
18-24 Yaş	120	2,855	1,118		
25-34 Yaş	247	2,624	1,159		
35-44 Yaş	148	2,702	1,187	1,532	0,165
45-54 Yaş	50	2,466	1,066		
55-64 Yaş	7	3,428	0,854		
65+ Yaş	1	2,00	-		

Araştırmaya katılım gösteren bireylerin yaş grupları arasında Kripto Para Kullanma Niyeti, Finansal Okuryazarlık, Performans Beklentisi, Çaba Beklentisi, Sosyal Etki, Kolaylaştırıcı Koşullar ve Güvenlik açısından anlamlı farklılık görülmemektedir ($p>0.05$).

Tablo 14. Eğitim Durumu Grupları ANOVA Tablosu

Eğitim Durumunuz	N	Ort.	SD	F	p
İlköğretim	4	1,916	1,134		
Lise	55	2,672	1,070		
Üniversite	401	2,691	1,161		
Yüksek Lisans- Doktora	123	2,683	1,123	0,606	0,611

Araştırmaya katılım gösteren bireylerin bireysel özelliklerine göre Kripto Para Kullanma Niyeti, Finansal Okuryazarlık, Performans Beklentisi, Çaba Beklentisi, Sosyal Etki, Kolaylaştırıcı Koşullar ve Güvenlik ölçeklerinin eğitim durumu gruplarına ait bulgular yer almaktadır. Kripto para kullanma niyeti ile eğitim durumu arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 15. Güncel Çalışma Durumu Grupları ANOVA Tablosu

Güncel Çalışma Durumu	N	Ort.	SD	F	p
Çalışmıyorum	55	2,569	1,284		
Öğrenciyim	113	2,775	1,095		
Kendi İşimin Sahibiyim	57	2,684	1,185		
Özel Sektörde Çalışıyorum	229	2,749	1,108	1,082	0,369
Kamu Sektöründe Çalışıyorum	119	2,563	1,168		
Emekliyim	10	2,166	1,102		

Araştırmaya katılım gösteren bireylerin bireysel özelliklerine göre Kripto Para Kullanma Niyeti, Finansal Okuryazarlık, Performans Beklentisi, Çaba Beklentisi, Sosyal Etki, Kolaylaştırıcı Koşullar ve Güvenlik ölçeklerinin güncel çalışma durumu gruplarına ait bulgular yer almaktadır.

Kripto para kullanma niyeti ile güncel çalışma durumu arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 16. Aylık Kazanç Durumu Grupları ANOVA Tablosu

Güncel Çalışma Durumu	N	Ort.	SD	F	p
4253 TL ve altı	122	2,781	1,132		
4254-5500	44	2,931	0,905		
5501-7500	56	2,577	1,236		
7501-10000	94	2,609	1,148	1,112	0,349
10001-15000	117	2,715	1,149		
15001-20000	63	2,656	1,195		
20001-30000	31	2,505	1,198		
30001-40000	18	2,277	1,121		
40001-50000	4	2,083	0,687		
50001-75000	6	3,000	1,382		
75000-100000	7	2,809	1,103		
100001TL ve üstü	5	3,666	1,433		

Araştırmaya katılım gösteren bireylerin bireysel özelliklerine göre Kripto Para Kullanma Niyeti, Finansal Okuryazarlık, Performans Beklentisi, Çaba Beklentisi, Sosyal Etki, Kolaylaştırıcı Koşullar ve Güvenlik ölçeklerinin aylık kazanç durumu gruplarına ait bulgular yer almaktadır. Kripto para kullanma niyeti ile aylık kazanç arasında anlamlı farklılık yoktur.

BÖLÜM 5.SONUÇ

Türkiye’de kripto para ekonomi ve finans alanlarınca yapılan çalışmalarda incelenirken, tüketici davranışı açısından ilk kez incelenerek akademik bir boşluğu doldurmuştur. Fakat hala eksik noktalar bulunmaktadır, çalışmalar arttıkça eksik noktalar kapanabilir. Kripto paraların ne olduğunu daha iyi anlamak ve dahası kullanıcılarının ve yatırımcılarının davranışlarını anlayabilmek için akademik çalışmaların sayısının artırılması gereklidir.

Günümüze kadar popülaritesi giderek artan, finans camiasında görece yeni bir kavram olan kripto paralar, bireyler tarafından ilgi görmeye devam etmektedir. Kripto paralar sunmuş olduğu yüksek işlem hızı, şeffaflık, güvenlik, dağıtık yapı, 7/24 kişiler arası işlem imkânı, düşük işlem ücreti imkânı gibi özellikleri ile bireylerin kripto paralara karşı olan ilginin artırmıştır; artan taleple birlikte bireylere zarar verebilecek dolandırıcılık, spekülasyon riskleri de bünyesinde barındırmaktadır.

Kripto para hizmeti veren bir işletmenin önceliği bu çalışmanın sonucunda da ortaya çıkan, performans beklentisini artırabilecek bir tasarım yapmaktır. Yani sistemin kullanımını kolaylaştırmak, müşterinin elde edeceği faydayı artırmak ve bununla birlikte müşterinin bu faydaya ulaşabilmek için harcayacağı çabanın miktarını müşteriye göre düzenleyebilmesi gereklidir. Kripto para hizmeti veren sistemin tasarlanmasında performans beklentisi gözetilmeli, kolaylaştırıcı koşulları mutlaka içinde barındırılmalı, müşterinin güvenlik ihtiyacı karşılanmalı, sosyal etkinin gereksinimleri karşılanmalıdır.

Çalışmada kullanılan veriler online olarak hazırlanan anket formu forumlar, sosyal iletişim araçlarında paylaşarak toplanmıştır. 583 birey kripto para kullanım niyetini etkileyen faktörler anketini çözmüştür. Elde edilen veriler SPSS programı yardımıyla analiz edilmiştir. Anketi yanıtlayanların en çok 25-34 yaş aralığında, üniversite eğitim düzeyinde, bekar, özel sektörde çalışan, 4253 TL ve altı gelir düzeyine sahip, erkek bireylerdir. Katılımcıların en çok tercih ettiği kripto para platformu %44,6 ile Binance olmuştur. En çok tercih edilen kripto para %18 ile Bitcoin olmuştur.

Elde edilen bulguda Kripto para kullanma niyetini; performans beklentisi, sosyal etki, kolaylaştırıcı koşullar ve güvenliğin ortalamasının üstünde bir seviyede açıkladığı bulunmuştur ($R=0,818$; $R^2=0,668$; F değeri=291,326; p değeri=0,000). Bu değişkenler içinde en açıklayıcı olan performans beklentisi boyutudur ($\beta=0,432$). Bu değişkeni sırasıyla güvenlik, sosyal etki ve kolaylaştırıcı koşullar izlemektedir (sırasıyla $\beta=0,252$, $\beta=0,207$, $\beta=0,093$).

Kurulan regresyon modelinin açıklama gücü 0,668 olup, bu da kripto para kullanma niyetindeki varyasyonun %66,8'inin performans beklentisi, güvenlik, sosyal etki ve kolaylaştırıcı koşullarla açıklanabildiğini göstermektedir.



EKLER

EK-1 Anket formu;

Ölçek Soruları						
		1	2	3	4	5
	Performans Beklentisi					
	Kripto para birimlerini günlük hayatımda faydalı buluyorum.					
	Kripto para birimlerini kullanmak benim için önemli olan işlerimi halletme imkanı sağlıyor.					
	Kripto para birimlerini kullanmak, işlerimi daha hızlı tamamlamama yardımcı oluyor.					
	Kripto para birimlerini kullanmak verimliliğimi artırıyor.					
	Kripto para birimlerini kullanmayı öğrenmek benim için kolaydır.					
	Çaba Beklentisi					
	Kripto para birimleri ile etkileşim kurmak benim için açık ve anlaşılabilir.					
	Kripto para birimlerini kullanmayı kolay buluyorum.					

	Kripto para birimlerinin kullanımında uzmanlaşmak benim için kolaydır.					
	Sosyal Etki					
	Benim için önemli olan insanlar kripto para birimlerini kullanmam gerektiğini düşünecektir.					
	Beni etkileyebilecek insanlar kripto para birimlerini kullanmam gerektiğini düşüneceklerdir.					
	Görüşlerine değer verdiğim insanlar kripto para birimlerini kullanmamı isteyecektir.					
	Kolaylaştırıcı Koşullar					
	Kripto para birimlerini kullanmak için gerekli kaynaklara sahibim.					
	Kripto para birimlerini kullanmak için gerekli bilgiye sahibim.					
	Kripto para birimleri kullandığım diğer teknolojilerle uyumludur.					
	Kripto para birimlerini kullanmakta zorluk çektiğimde başkalarından yardım alabilirim.					

	Güvenlik					
	Kripto para birimleri, güvenli para transferini sağlar ve diğer ödeme türlerine göre daha güvenlidir.					
	Kripto para birimi cüzdanlarının güvenli olduğunu ve bilgisayar korsanlarının saldırısına karşı korumalı olduğunu düşünüyorum.					
	Kripto para birimlerinin ve özel anahtarların bilgisayarımda ve akıllı telefonumda güvende olduğunu düşünüyorum, paramı kontrol edebiliyorum.					
	Finansal Okuryazarlık					
	İyi düzeyde finansal bilgim var.					
	Finansal konularla başa çıkma kapasitem yüksektir.					
	Kripto Para Kullanma Niyeti					
	Gelecekte ürün almak veya satmak için kripto parayı alternatif bir para birimi olarak kullanmayı düşünüyorum.					
	Kripto para birimlerini düzenli olarak kullanmayı düşünüyorum.					

	Kripto para birimlerini ödeme yöntemi olarak kullanmaları için başkalarını teşvik edeceğim.					
Tek Yanıtlı Sorular						
	Kripto para birimi satın alıyorsunuz musunuz?					
	Mal ve hizmet satın almak için kripto para birimi kullanıyor musunuz?					
	Kripto para madenciliği yapıyor musunuz?					
	Kripto para alım-satım yapıyor musunuz?					
Onay Kutulu- Çoktan Seçmeli- Demografik						
	Kripto para ticareti yapıyorsanız, öncelikle hangi platformu kullanıyorsunuz?	Kripto Para Borsaları				
	Kripto para ticareti yapıyorsanız, aşağıdakilerden hangisiyle/hangileriyle daha çok ticaret yaparsınız?	Kripto Paralar				
Demografik Sorular						
	Cinsiyetiniz?	Kadın	Erkek			
	Yaşınız?	18 yaş altı	18-24	25-34	35-44	45-54
		55-64	65 ve üzeri			
	Eğitim durumunuz?	İlköğretim	Lise	Üniversite	Yüksek Lisans/ Doktor	Yüksek Lisans/ Doktor

	Medeni haliniz?	Bekar	Evli			
	Güncel çalışma durumunuz?	Çalışmıyorum	Öğrenciyim	Kendi işimin sahibiyim	Özel sektörde çalışıyorum	Kamu sektöründe çalışıyorum.
		Emekliyim				
	Aylık kazancınız?	4253 TL ve altı	4254-5500 TL	7501-10000 TL	10001-15000 TL	15001-20000 TL
		20001-30000 TL	30001-40000 TL	40001-50000 TL	50001-75000 TL	75000-100000 TL
		100001 TL ve üstü				

KAYNAKÇA

- Andreas M. Antonopoulos, (2014). “*Mastering Bitcoin*”, O’Reilly, 330.
- Altay, F. (2017). 21. Yüzyılda Para Kavramı Bitcoin- Kripto Para- I, *Yeni İpek Yolu Konya Ticaret Odası Dergisi*, S. 357, 34- 39.
- Ateş, B. (2016). Kripto Para Birimleri, Bitcoin ve Muhasebesi, *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 349- 366.
- Ajzen Icek. (1991). *The theory of planned behaviour. Organizational Behaviour and Human Decision Processes*, 50, 179-211.
- Ajzen, L., ve Fishbein, M. (1977). *Attitude-behavior relations: A theoretical analysis and review of empirical research. Psychological Bulletin*, 84, 888-918.
- Ajzen, I. (1991). *The theory of planned behavior. Organizational Behavior and Human Decision Processes*, (50),179-211.
- Ajzen, I., Fishbein, M. (1975). *Belief, attitude, intention and behavior: an introduction to theory and research. <http://people.umass.edu/aizen/f&a1975.html>*. (Erişim tarihi: 09.12.2021).
- Ajzen, I., MADDEN, T.J. (1986). Predication of goal directed behavior: attitude, intentions, and perceived behavioral control. *Journal of Experiemental Socail Psychology*, (22), 453-474 ss.
- Angelo, Monika Di ve Salzer, Gernot (2020). Tokens, Types and Standarts: Identification and Utilization in Ethereum. IEEE International Conference on Decentralized Applications and Infrastructure, <http://dx.doi.org/10.1109/DAPPS49028.2020.00001> (Erişim Tarihi: 31.08.2021).
- A Wiley Brand. (2016). “*Bitcoin for Dummies*”, Prypto, 208.
- Bitcars. <https://bitcars.eu/> (Erişim Tarihi: 31.08.2021).

- Bitcoin. (2021). <https://bitcoin.org/tr/bilmeniz-gerekenler> (Erişim Tarihi: 31.08.2021).
- Bianchi, D. (2017). *Cryptocurrencies as An Asset Class. An Empirical Assessment*. Coventry: University Of Warwick.
- Brancheau James C., James C. Wetherbe. “*The Adoption of Spreadsheet Software: Testing Innovation Diffusion Theory in the Context of End-User Computing*”, *Information Systems Research* 1: 2, (1990).
- Çarkacıoğlu, A. (2016). “*Kripto Para Bitcoin*”, *Sermaye Piyasası Kurulu Araştırma Raporu*, Aralık.
- Chen, M. F., ve Tung, P. J. (2014). Developing an extended theory of planned behavior model to predict consumers’ intention to visit green hotels. *International Journal of Hospitality Management*, 36, 221–230.
- Darsono, L. I. (2005). Examning information technology acceptance by indiviual professionals, (7:2), 155-178 ss.
- Fishbein, M., & Ajzen, I. (1975). *Belief, attitude, intention and behavior: An introduction to theory and research*. In *Contemporary Sociology* (Vol. 6, Issue 2).
- In K. Karamustafa (Ed.). *14. Ulusal Turizm Kongresi* 688–709. Kayseri, Türkiye: Detay Yayıncılık.
- Katherine Sagona-Stophel, “*Bitcoin 101: How to get started with the new trend in virtual currencies*”, White Paper, Thomson Reuters.
- Kümbül Güler, B. (2008). *Sosyal girişimciliği etkileyen faktörlerin analizi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İzmir.
- Lee, H.Y., Qu, H., Kim, Y.S. (2007). *A study of personal innovativeness on online travel shopping behaviour - A case study of Korean travelers*. *Tourism Management*, (28), 886-897.ss.

Mahfi Eğilmez. “Kendime Yazular, Bitcoin”

<https://www.mahfiegilmez.com/2013/11/bitcoin.html> (Erişim 20.12.2021).

Mercan, N. (2015). Ajzen’in planlanmış davranış teorisi bağlamında whistleblowing (bilgi ifşası). *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 7(2), 1–14.

Moore, G. C. and Benbasat, I., (1991). *Development of an Instrument to Measure the Perceptions of Adopting an Information Technology Innovation*, *Information Systems Research*, 2(3), 192-222.

Murat Kesebir, Bülent Günceler, Kripto Para Birimlerinin Parlak Geleceği, *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Sayı: 17*, (2019)

[http://sosbilder.igdir.edu.tr/Makaleler/604886190_25_Kesebir_\(605-625\).pdf](http://sosbilder.igdir.edu.tr/Makaleler/604886190_25_Kesebir_(605-625).pdf) (Erişim Tarihi: 31.08.2021).

Özdemir, B., Yılmaz, G., ve Çalışkan, O. (2013). *Restoran müşterilerinin şikâyet davranışlarının planlı davranış kuramı çerçevesinde incelenmesi üzerine bir pilot çalışma*.

Özer, L. (2015). Genişletilmiş planlanmış davranış teorisi kapsamında yeşil yıldızlı otelleri tekrar ziyaret etme niyeti. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 33(4), 59–85.

Paribu. (2020). *Sanal Para Nedir*. paribu.com/blog/sozluk/sanal-para-nedir (Erişim Tarihi: 31.08.2021).

Park, H. S., Dailey, R., & Lemus, D. (2002). The use of exploratory factor analysis and principal component analysis in communication research. *Human Communication Research*, 28(4), 562-577.

Raiborn, C. & Sıvitanıdes, M. (2015). Accounting Issues Related to Bitcoins. *The Journal of Corporate Accounting Finance*, January/February, 25-34.

Resmi Gazete. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/04/20210416-4.htm> (Erişim Tarihi: 31.08.2021).

Robinhood. <https://robinhood.com/us/en/about/crypto/> (Erişim Tarihi: 31.08.2021).

- Rogers Everett M. *Diffusion of Innovations, Fifth Edition, Free Press, New York, (2003).*
- Serçemeli, Murat (2018). Kripto Para Birimlerinin Muhasebeleştirilmesi ve Vergilendirilmesi. *Finans Politik&Ekonomik Yorumlar* (639), 33-66.
- Trafimow, D. (2009). *The theory of reasoned action. Theory ve Psychology*, 19, 501–518. (Erişim Tarihi: 31.08.2021).
- Uçkun, Nurullah ve Dal, Lokman (2021). Kripto Para Yatırımcılarında Finansal Risk Toleransı. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (89), 155-170.
- Üzer,B. (2017). Sanal Para Birimleri, *Uzmanlık Alan Tezi*, TCMB, Ankara.
- Venkatesh, V., Morris, M. G., (2000). *Why don't men ever stop to ask for directions?*
- Gender, social influence, and their role in technology acceptance and usage behavior, *MIS Quarterly*, 24(1), 115–139.
- Yüksel, A. (2015). “Elektronik Para, Sanal Para, Bitcoin ve Linden Doları’na Hukuki Bir Bakış”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 173- 220.
- Webrazzi. <https://webrazzi.com/2018/01/26/robinhood-komisjonsuz-krito-para-ticaret-hizmeti-vermeye-hazirlaniyor/> (Erişim Tarihi: 31.08.2021).
- Weerawardena, J., Sullivan Mort, G. (2006). Investigating social entrepreneurship: A multidimensional model. *Journal of World Business*, 41(1), 21– 35.
- Weforum. <https://www.weforum.org/agenda/2021/02/how-common-is-cryptocurrency> (Erişim Tarihi: 31.08.2021).
- Weusecoins. <https://www.weusecoins.com/what-is-cryptocurrency/> (Erişim 20.12.2021).
- Wikipedia. (2020). *Binance*. <https://tr.wikipedia.org/wiki/Binance> (Erişim Tarihi: 31.08.2021).

ÖZGEÇMİŞ

Buğrahan YILDIRIM

Eğitim

Derece	Yıl	Üniversite, Enstitü, Anabilim/Anasanat Dalı
Yüksek Lisans	2022	Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü/ İşletme Anabilim Dalı
Lisans	2019	Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fakültesi/İşletme Anabilim Dalı



